

БАНА АХБОРОТНОМАНИ

Банк ходимлари, ишбилармонлар ва тадбиркорларнинг ҳафталик газетаси

ISSN 2010-6602

1995 йил январдан бошлаб нашр этилмоқда

№ 32 (1003), 2015 йил 13 август

www.banknews.uz

Тадбиркорлик ривожини йўлида хусусий мулкнинг ишончли ҳимоясини таъминлаш

2015 йил 6-7 август кунлари Тошкент шаҳрида Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатининг учинчи ялпи мажлиси бўлиб ўтди. Мажлисида Вазирлар Маҳкамасининг таклиф этилган аъзолари, вазирлик ва идораларнинг раҳбарлари, бошқа ташкилотларнинг, фуқаролик жамияти институтларининг, оммавий ахборот воситаларининг вакиллари ҳозир бўлдilar.

Мажлисни Олий Мажлис Сенатининг раиси Н.Йўлдошев очди ва бошқарди.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатининг ялпи мажлиси Ўзбекистон Республикаси давлат мустақиллигининг 24 йиллигини нишонлаш арафасида бўлиб ўтаётганлиги таъкидланди. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2015 йил 17 июлда қабул қилинган «Ўзбекистон Республикаси давлат мустақиллигининг йигирма тўрт йиллик байрамига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш тўғрисида»ги Қарорига мувофиқ мамлакатимизда «Бетакоримсан, ягонасан, она Ватаним — Ўзбекистоним!» деб номланган эзгу ғояни ўзида мужассам этган ташкилий-амалий, маданий-маърифий ва ахборот-тушунтириш тадбирлари олиб борилмоқда. Ушбу тадбирлар энг улуг, энг азиз байрамимиз бўлган Мустақиллик кунини юқори кўтаринки руҳда ўтказишга қаратилгандир. Ушбу тадбирларнинг амалга оширилиши жамоатчиликнинг Ватанимиз мустақиллигининг бетакор қадр-қимматини, мустақиллик йилларида Ўзбекистон босиб ўтган машаққатли ва шу билан бирга шонли йўлнинг, кенг қамровли ислохотларнинг, фуқароларимизни янги марраларни забт этишга ундайдиган улғувор муваффақиятларнинг мазмун-моҳияти

ва аҳамиятини чуқур англаб етишида муҳим омил бўлди.

Олий Мажлис Сенати ялпи мажлисининг кун тартибига киритилган масалаларни муҳокама этиш чоғида сенаторлар таъкидлаганларидек, кўриб чиқиладиган қонунлар

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2015 йил 15 майдаги «Хусусий мулк, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ишончли ҳимоя қилишни таъминлаш, уларни жадал ривожлантириш йўлидаги тўсиқларни

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислам Каримовнинг 2015 йил 22 январда ўтказилган биринчи мажлисидаги нутқида ҳамда Олий Мажлис Қонунчилик палатаси ва Сенатининг 2015 йил 23 январда бўлиб ўтган қўшма мажлисидаги, шунингдек, Вазирлар Маҳкамасининг 2015 йил 16 январда бўлиб ўтган мамлакатимизни 2014 йилда ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш якуналарига ва 2015 йилга мўлжалланган иқтисодий дастурнинг энг устувор йўналишларига бағишланган мажлисидаги маърузаларида баён этилган вазифаларнинг рўйбга чиқарилишига кўмаклашади.

бартараф этиш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Фармонини ижро этиш мақсадида ишлаб чиқилган «Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига хусусий мулкни, тадбиркорлик субъектларини ишончли ҳимоя қилишни янада кучайтиришга, уларни жадал ривожлантириш йўлидаги тўсиқларни бартараф этишга қаратилган ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни Олий Мажлис Сенати ялпи мажлисида сенаторлар томонидан кўриб чиқилган алоҳида муҳим масала бўлди.

(Давоми 2-бетда).

Байрамона омонатлар

Ўзбекистон Республикаси Ташқи иқтисодий фаолият миллий банки мамлакатимиз Мустақиллигининг 24 йиллиги муносабати билан аҳоли эътиборига янги омонатларни тақдим этмоқда.

«Истиқлол» ва «Даромадли» дея номланган мазкур омонатларнинг ҳар иккиси ҳам муддатли бўлиб, улар бўйича ҳисобварақлар миллий валютада очилади.

Депозитларнинг шартлари хусусида тўхталиб, «Истиқлол» омонатининг сақланиш муддати 2 ой, ҳисобланган фоизлар олдиндан бўнак сифатида ёки мижоз хоҳишига кўра, омонат муддати тугагандан сўнг тўланишини, бошланғич бадал миқдори 1 млн. сўм (қўшимча бадаллар қабул қилинмайди) миқдорида белгиланганини қайд этиш жоиз. Депозитга маблағлар 2015 йилнинг 17 августидан 1 ноябрга қадар қабул қилинади.

Навбатдаги «Даромадли» номли омонатнинг сақлаш муддати 1, 2, 3 ва 6 ой бўлиб, унга ҳисобланган фоизлар омонат муддати тугагандан сўнг тўланади, талаб қилиб олинмаган фоизлар капитализация қилинмайди. Ушбу депозитга қўйиладиган бошланғич бадал миқдори чегараланмаган бўлиб, қўшимча бадал киритиб бориш имкони мавжуд.

«Даромадли» бўйича маблағларни қабул қилиш жорий йилнинг 17 августидан то омонат бекор қилингунигача қадар амалга оширилади.

Эслатиб ўтамиз, 2015 йилнинг 1 июль ҳолатига кўра, ТИФ Миллий банкида амалда бўлган миллий ва хорижий валютадаги депозитлар сони 32 тани, уларга аҳоли ва яқка тартибдаги тадбиркорлардан жалб қилинган омонатлар қолдиғи жорий йил бошига нисбатан 95,7 млрд. сўмга (10,9 фоиз) кўпайиб, 975,6 млрд. сўмни ташкил этди.

Юлдуз ЗОКИРОВА.

Ипотека уйлари фаол молиялаштирилмоқда

Юртимизда уй-жой қурилиши ва уй-жой бозорини ривожлантириш мақсадида ташкил этилган «Ипотека-банк» акциядорлик-тижорат ипотека банки жорий йилнинг биринчи ярим йиллиги давомида жами 20 та 630 хонадондан иборат турар жой биноларини фойдаланишга топширди.

Мазкур банк аҳолининг кенг қатлами, шу жумладан, ёш оилалар учун Тошкент шаҳри ва вилоятлар марказларида 56 та кўп қаватли уйлар қурилишини молиялаштириш учун 191,4 млрд. сўмлик кредит маблағлари ажратди.

2015 йил 1 июль ҳолатига

муассаса томонидан жами 20 та (шундан 7 таси «Камолот» уйлари) турар жой биноси фойдаланишга топширилиб, айти пайтда ана шундай уйларнинг яна 36 таси (жами 1 000 та хонадонли) бўйича қурилиш ишлари давом этмоқда.

(Давоми 3-бетда).

ХОРИЖИЙ ВАЛЮТАЛАРНИНГ СЎМГА НИСБАТАН КУРСИ

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки 2015 йил 11 августдан бошлаб валюта операциялари бўйича бухгалтерия ҳисоби, статистик ва бошқа ҳисоботларни юритиш, шунингдек, божхона ва бошқа мажбурий тўловлар учун хорижий валюталарнинг сўмга нисбатан қуйидаги қийматини белгиллади:*)

1 Австралия доллари	1912,32	1 Канада доллари	1967,63	1 Норвегия кронаси	312,85	1 евро	2821,82
1 Англия фунт стерлинги	4003,81	1 Хитой юани	416,41	1 Польша злотийси	677,07	10 Жанубий Корея вони	22,25
1 Дания кронаси	380,03	1 Кувайт динари	8532,24	1 Сингапур доллари	1866,89	10 Япония иенаси	207,85
1 БАА дирҳами	703,86	1 Россия рубли	40,50	1 СДР	3597,20	*) Валюта қийматини белгилаш чоғида Ўзбекистон Республикаси Марказий банки мазкур валюталарни ушбу қийматда сотиш ёки сотиб олиш мажбуриятини олмаган.	
1 АҚШ доллари	2585,27	1 Украина гривнаси	122,58	1 Туркия лираси	929,52		
1 Миср фунти	330,17	100 Ливан фунти	171,89	1 Швеция кронаси	295,08		
1 Исландия кронаси	19,32	1 Малайзия ринггити	658,50	1 Швейцария франки	2630,51		

Айрим хорижий валюталарнинг ўтган ҳафтага солиштирма кўрсаткичи:

1 USD ▲ 2585,27 – (2580,19) | 1 EUR ▼ 2821,82 – (2841,87) | 1 GBP ▼ 4003,81 – (4031,29) | 10 JPY ▼ 207,85 – (208,11)

ISLOHOTLAR YO'LIDA

Тадбиркорлик ривожини йўлида хусусий мулкнинг ишончли ҳимоясини таъминлаш

(Давоми. Бошланиши 1-бетда).

Давлатимиз раҳбари томонидан қабул қилинган Фармон ва унинг асосида ишлаб чиқилган мазкур Қонун сўнгги йилларда ушбу соҳада ишлаб чиқилган ўз қўламини ва мазмунига кўра энг муҳим норматив ҳужжатлардан бири ҳисобланади, бу эса хусусий сектор фаолиятини кучайтириш ҳисобида республика иқтисодиётининг шиддат билан ривожланишига кучли туртки бериши шубҳасиздир.

Қонун билан давлат рўйхатидан ўтказиш, бизнес юритиш тартиби, назорат, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи ва бошқа давлат органлари билан ўзаро муносабатлардан тортиб то уларнинг ҳуқуқ ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилишга, шунингдек, жавобгарликни эркинлаштиришга қадар тадбиркорлик субъектлари фаолиятининг деярли барча жиҳатларига дахл қиладиган 40 дан орტიқ қонун ҳужжатига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш назарда тутилган.

Мажлисида таъкидланганидек, Давлатимиз раҳбарининг Фармонида мувофиқ амалдаги қонун ҳужжатларига киритилаётган тузатишлар хусусий мулк ва тадбиркорлик фаолияти янада эркин ривожланишининг, тадбиркорлик субъектлари ҳуқуқлари ҳамда қонуний манфаатларини ҳимоя қилишнинг самарали механизмларини яратиш имконини беради. Қонун тадбиркорларнинг фаолиятига тўсқинлик қилганлик ва ноқонуний аралашганлик учун давлат органлари мансабдор шахсларининг жавобгарлигини анча кучайтиради.

Жумладан, сенаторларнинг фикрича, солиқ тўлашдан бўйин товлаш тарзида биринчи марта ҳуқуқбузарлик содир этган шахс, агар жиноят аниқлангандан кейин ўттиз кун ичида давлатга етказилган зарарни тўлиқ қоплаган бўлса, пенялар ва бошқа молиявий санкцияларни тўлаган бўлса, унга нисбатан жиноий иш қўзғатилмаслигини назарда тутувчи норма ўта муҳим аҳамиятга эга. Шунингдек, Қонунда ноқонуний тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланганлик ва савдо қоидаларини бузганлик учун жиноий жазо тайинланмаслиги, бунинг ўрнига маъмурий юрисдикция қўлланилиши назарда тутилмоқда, бундан йирик жиноятлар мустасно.

Сенаторларнинг фикрича, Қонунда назарда тутилганидек ҳўжалик юритувчи субъектларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларига дахл қиладиган барча ҳуқуқбузарликлар учун, шу жумладан, тадбиркорлик фаолиятига тўсқинлик қилганлик, ноқонуний аралашганлик учун жавобгарлик тўғрисидаги моддаларнинг Жиноят кодексининг ва Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекснинг алоҳида, мустақил бобларига бирлаштирилиши хусусий мулкни ҳимоя қилишнинг кафолатлигини кучайтиришга, мансабдор шахсларнинг ушбу соҳадаги жавобгарлигини оширишга кўмаклашади.

Таъкидланганидек, микрофирмалар, кичик корхоналар ва фермер ҳўжаликларининг фаолиятини тўрт йилда кўпи билан бир марта, бошқа ҳўжалик юритувчи субъектларнинг фаолиятини уч йилда кўпи билан бир марта текшириш мумкинлиги ҳақидаги тартибнинг белгилаб қўйилиши тадбиркорларни уларнинг ҳўжалик фаолиятига асоссиз аралашшдан ҳимоя қилишга, бизнес юритиш учун қулай шарт-шароитларни яратишга кўмаклашади.

«Тадбиркорлик фаолияти эркинлигининг кафолатлари тўғрисида»ги Қонунга киритилаётган норма Давлатимиз раҳбарининг Фармонида белгилаб берилган вазифаларнинг яна бир тимсоли бўлди. Ушбу норма қонун ҳужжатлари-

да тадбиркорлик субъектлари учун назарда тутилган имтиёз ва преференциялардан фойдаланиш тартибини такомиллаштиришга қаратилган. Қабул қилинаётган Қонунга мувофиқ Ягона интерактив давлат хизматлари порталида Имтиёзлар ва преференцияларнинг ягона реестри яратилмоқда. Бу тадбиркорларга соҳадаги ўзгариш ва имтиёзлардан ўз вақтида хабардор бўлиш имконини беради.

Муҳокама чоғида қайд этилдики, маъмурий ёки жиноий иш бўйича тадбиркорларнинг қайд этилмаган товарлари давлат даромадига айлантирилган тақдирда Солиқ кодексига кўрсатилган молиявий санкцияларнинг тадбиркорларга нисбатан қўлланилмаслигини назарда тутувчи норма улар мулкнинг манфаатларининг ишончли ҳимоя қилинишига, тадбиркорлик, кичик бизнеснинг жадал ривожланиши учун шарт-шароитлар яратилишига кўмаклашади. Таклиф этилаётган норма тадбиркорлар молиявий ҳолатининг хаддан ташқари ёмонлашишига йўл қўймасликка қаратилган.

Мажлисида қайд этилдики, ана шу ва бошқа янгиларнинг қонунлар даражасида мустаҳкамлаб қўйилиши хусусий

каби вазифаларнинг самаралироқ бажарилишига, инвесторлар, тадбиркорлар ва аҳолининг кенг қатламларига капитал бозоридан эркин фойдаланиш имкониятини беришга, фонд маблағларини самарали бошқаришга, фуқароларнинг омонатларини шакллантириш ва уларни кўпайтиришнинг муқобил имкониятларини яратишга хизмат қилади. Қонун сенаторлар томонидан маъқулланди.

Шундан сўнг сенаторлар «Соғлом бола йили» Давлат дастурини ижро этиш мақсадида тайёрланган «**Жисмоний тарбия ва спорт тўғрисида**»ги (янги тахрирда) Ўзбекистон Республикаси Қонунини кўриб чиқдилар ва маъқулладилар.

Шунингдек, «Соғлом бола йили» Давлат дастурини рўёбга чиқариш доирасида Вазирлар Маҳамаси томонидан парламентнинг қуйи палатасига киритилган «**Аҳолининг санитария-эпидемиологик осойишталиги тўғрисида**»ги, «**Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида**»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунларини ҳам кўриб чиқдилар.

мулкни ҳимоя қилиш кафолатларини янада кучайтиришга, тадбиркорликни ривожлантириш йўлидаги тўсиқ ва говларни бартараф этишга, тадбиркорларнинг фаолиятига тўсқинлик қилганлик ва қонунга хилоф равишда аралашганлик учун ҳуқуқни муҳофаза қилиш, назорат ва бошқа давлат органлари мансабдор шахсларининг жавобгарлиги муқаррарлигини таъминлашга кўмаклашади. Қонун сенаторлар томонидан маъқулланди.

Шундан сўнг сенаторлар томонидан Мамлакатимизда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепциясини бажариш мақсадида Вазирлар Маҳамаси томонидан киритилган «**Инвестиция ва пай фондлари тўғрисида**»ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни кўриб чиқилди.

Муҳокама чоғида сўзга чиққан сенаторлар қайд этганларидек, Қонун инвестиция ва пай фондларини тузиш ва улар фаолиятини ташкил этишнинг ҳуқуқий механизмларини яратишга, республикада жамоа томонидан инвестициялар киритиш тизими яратилишини рағбатлантиришга қаратилган. Бу вақтинча бўш турган пул маблағларини ҳаракатга келтиришда, уларни турли иқтисодий, инвестициявий лойиҳаларни молиялаштиришга йўналтиришда аҳоли ва тадбиркорлик тузилмалари учун шарт-шароитлар яратади.

Муҳокама чоғида сенаторлар таъкидлаганларидек, ушбу Қонуннинг қабул қилиниши фонд бозори томонидан иқтисодиёт тармоқлари ўртасида капиталнинг эркин ўтказилишини таъминлаш

сининг Ўзбекистон Республикаси Марказий банкининг 2013 йилдаги фаолияти тўғрисидаги ҳисоботи ҳақида»ги қарорида белгиланган вазифаларни сўзсиз бажаришга қаратилди.

Ҳисоботни эшитиш чоғида қайд этилганидек, ҳисобот йилида банк тизими капиталининг етарлилик даражаси 23,8 фоизни ташкил этди, бу эса банк назорати бўйича Базель кўмитаси томонидан белгиланган норматив талаблардан 3 баравар ортиқдир. Банк тизими барқарорлигини баҳолаш омилларидан бири ҳисобланган жорий ликвидлик даражаси бир неча йил давомида 64,62 фоиздан ортиқ бўлмоқда, бу эса халқаро кўламда белгиланган энг кам даражадан 2 баравар юқоридир. Ҳисобот йилида банк активлари 28,2 фоизга ошди ва 56,2 триллион сўмни ташкил этди.

Шу билан бирга, сенаторлар Ўзбекистон Республикаси Марказий банки фаолиятининг самарадорлигини янада ошириш юзасидан таклиф ва тавсияларни билдирдилар.

Жумладан, сенаторлар Ўзбекистон Республикаси Марказий банкига банкларнинг ресурс базасини такомиллаштиришга ва янада мустаҳкамлашга, банк хизматларини диверсификациялашга, кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик ривожини рағбатлантиришни давом эттиришга, шунингдек, минтақаларни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш дастурларида назарда тутилган лойиҳаларни ўз вақтида молиялаштиришга, иш ўринларини ташкил этишга ва аҳоли бандлигини таъминлашга қаратилган чора-тадбирларнинг изчил рўёбга чиқарилишини давом эттиришни тавсия этдилар. Ўзбекистон Республикаси Марказий банкининг 2014 йилдаги фаолияти тўғрисидаги ҳисобот Сенат томонидан маъқулланди.

Мажлисида Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенати ваколатига кирадиган бошқа масалалар ҳам кўриб чиқилди. Барча кўриб чиқилган масалалар юзасидан Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатининг тегишли қарорлари қабул қилинди.

Сенатнинг икки кун давом этган мажлиси якунларига кўра, ҳаммаси бўлиб 11 та масала, шу жумладан, 6 та Қонун кўриб чиқилди.

Хусусий мулкнинг ишончли ҳимоя қилинишини таъминлашга, тадбиркорликни ривожлантириш йўлидаги тўсиқ ва говларни бартараф этишга, тадбиркорлик субъектларига берилган имтиёзлар ҳамда преференциялар сўзсиз қўлланилишига, тадбиркорларнинг фаолиятига тўсқинлик қилганлик ва қонунга хилоф равишда аралашганлик учун давлат органлари мансабдор шахсларининг жавобгарлигини кучайтиришга қаратилган қонунларнинг қабул қилиниши Сенатнинг бўлиб ўтган ялпи мажлисидаги катта аҳамиятга эга воқеа бўлди. Бу эса, шакл-шубҳасиз, мамлакатимиздаги инвестиция муҳитининг яхшиланишига, тадбиркорлар фаоллигининг ошишига, ижтимоий-иқтисодий бозор ислохотларининг чуқурлашишига ва ўз навбатида, аҳоли фаровонлигининг юксалишига, мамлакатимиз гуллаб-яшнашига кўмаклашади.

Маъқулланган қонунлар ҳамда қабул қилинган қарорлар демократик, социал-иқтисодий, ижтимоий-сиёсий ислохотларни янада чуқурлаштиришга ҳамда фуқаролик жамиятини шакллантиришга, аҳолининг турмуш даражасини, мамлакатимиз фаровонлигини оширишга кўмаклашади.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатининг Матбуот хизмати материаллари асосида тайёрланди.

BANK TIZIMI

Ипотека уйлари фаол молиялаштирилмоқда

(Давоми. Бошланиши 1-бетда).

Нукус, Термиз, Андижон, Бухоро, Жиззах, Наманган, Чирчиқ шаҳарларида барпо этилаётган ушбу уйлар жорий йилнинг сўнгига қадар фойдаланишга топширилиши режалаштирилган.

Шунингдек, 2015 йилда «Ипотека-банк» томонидан қўшимча равишда республикамиз ҳудудида 32 та 922 хонадонли уйлар (шундан 7 та 240 хонадонли «Камолот» уйлари) қурилишини молиялаштириш кўзда тутилмоқда.

Таъкидлаш жоиз, «Ипотека-банк» томонидан Давлатимиз раҳбарининг 2014 йил 6 февралдаги «Ўзбекистон Республикасида ёшларга оид давлат сиёсатини амалга оширишга қаратилган қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги 2124-сонли Қарори талабларига мувофиқ, ҳудудларда «Камолот» уйлари қуришга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Хусусан, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2014 йил 21 апрель ҳамда 2015 йил 18 майдаги йиғилиш баёни билан тасдиқланган режага мувофиқ, банк жами 14 та 736 хонадонли «Камолот» уйлари қуришга барпо этилишини молиялаштирди.

Ҳозирда ушбу уйларнинг аксариятида қурилиш ишлари давом этаётган бўлса, тайёр қисми ўз эгаларига ипотека кредити асосида берилмоқда.

Жорий йилнинг 1 июль ҳолатига банкнинг аҳолига ажратган ипотека кредитларини сарҳисоб қиладиган бўлсак, улар ҳажми 201,9 млрд. сўмни (оилалар сони 2 429 та) ташкил этади. Шундан 288 та оилага жами 24,8 млрд. сўм ипотека кредитлари янги қурилган кўп қаватли турар жой биноларидаги квартираларни сотиб олиш учун тақдим этилган бўлса, 117 та оилага жами 13,5 млрд. сўмлик кредит иккиламчи бозордан яқка тартибдаги уй-жойларни ва кўп қаватли турар жой биноларидаги квартираларни сотиб олишга берил-

ган, қолган 163,6 млрд. сўмлик қисми эса, 2 024 та оилага хусусий уй-жой қуриш ва таъмирлаш учун (шу жумладан, намунавий уй-жойларга) ажратилган.

Шунингдек, 2015 йил давомида мазкур банк томонидан ёш оилаларга жами 30,0 млрд. сўм миқдорида ипотека кредитлари ажратиш мўлжалланган бўлиб, ҳисобот даврида 344 та ёш оилага жами 32,3 млрд. сўмлик ана шундай кредитлар ажратилган ҳолда режа 2,1 бараварга зиёд бажарилди.

Маълумки, юртимизда аҳоли фаровонлигини оширишга қаратилган ислохотларда тижорат банкларининг истеъмол кредитлари алоҳида ўрин эгаллайди. Шу сабабли «Ипотека-банк» ҳам ҳар йили ўз кредит портфелини диверсификация қилишда ушбу турдаги кредитлар салмоғига алоҳида эътибор қаратади. Чунончи, муассаса жорий йилнинг 6 ойи давомида 2 263 та оилага 12,5 млрд. сўмлик истеъмол кредитларини ажратди. «Кексаларни эъзозлаш йили» Давлат дастури талабларидан келиб чиқиб, тизимда кекса ёшдагиларнинг дам олиши, соғлигини тиклаши учун махсус «Нуроний» номли истеъмол кредитини жорий қилди. Ушбу турдаги кредит шартларига кўра, банк сармояси мижозларга соғломлаштириш сиҳатгоҳлари ва дам олиш масканларида ўз саломатликларини тиклаш учун энг кам ойлик иш ҳақининг 50 бараваригача, бошланғич депозитсиз, 3 йил муддатгача, кекса ота-оналарнинг фарзандлари номига расмийлаштирилмоқда.

Бундан ташқари, ушбу даврда банк томонидан ёш оилаларга истеъмол кредитлари ажратишда йиллик режа 11,0 млрд. сўм белгиланган бўлиб, жорий йилнинг 6 ойи бўйича режа тўлиқ бажарилди (яъни, 493 та ёш оилага жами 5 275,7 млн. сўм истеъмол кредитлари ажратилди).

Наргиз АХМЕДОВА.

Ёшлар учун иш ўринлари

Наманганда «Ёшлар бандлиги — долзарб масала» шiori остида меҳнат ярмаркаси бўлиб ўтди.

Вилоят ҳокимлиги, меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш, ўрта махсус касб-хунар таълими бошқармалари, «Камолот» ёшлар ижтимоий ҳаракати вилоят кенгаши, банк муассасалари, қатор давлат ва жамоат ташкилотлари ҳамкорлигида ташкил этилган тадбирда Президентимиз раҳнамолигида амалга оширилаётган кучли ижтимоий сиёсат аҳоли, хусусан, ёшлар бандлигини таъминлашда юксак самаралар бераётгани таъкидланди.

Ярмаркада 645 корхона ва ташкилот томонидан 7 минг 831 бўш ҳамда қовталанган иш ўринлари таклиф этилди.

— Мазкур иш ўринларининг қарийб 3000 таси ўрта, яна шунчаси ўрта махсус ва олий маълумотли мутахассисларга мўлжалланган, — дейди Наманган вилояти меҳнат ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш бош бошқармаси бошлиғи Фуломжон Муродхўжаев. — Саноат, қурилиш, қишлоқ хўжалиги, транспорт ва алоқа, халқ таълими, соғлиқни сақлаш, коммунал ва маиший хизмат соҳаларидаги бўш иш ўринлари ярмаркада ўз эгаларини топди.

Ярмаркада 4 минг 336 киши, жумладан, 2 минг 818 нафар касб-хунар коллежи битирувчисига бандлик марказлари томонидан ишга кириш учун йўлланма берилди.

Марказий банк вилоят бош бошқармаси мутасаддилари томонидан тадбиркорлик фаолиятини бошлаш йўлида бўлган ёшларга бизнес-лойиҳалари учун имтиёзли кредитлар ажратиш тартиби юзасидан атрофлича тушунча ва тавсиялар берилди.

Жорий йилда тадбиркорлик фаолиятини йўлга қўйишни мақсад қилган битирувчилар сони 2 минг 250 нафардан ошди. Уларга тижорат банклари томонидан 12 млрд. сўмдан зиёд имтиёзли кредит маблағи ажратилади. Айни пайтда 440 нафар битирувчи 5,6 млрд. сўм миқдорида имтиёзли кредит олиб, тадбиркорлик фаолиятини бошлади.

Мазкур тадбирнинг ўзида 35 нафар битирувчининг ҳар бирига 5 млн. сўмлик кредит сертификати топширилди.

ЎЗА материали асосида.

Халқ банки:

ИЗЧИЛ ИЗЛАНИШЛАР САМАРАСИ

Мамлакатимиз тижорат банклари томонидан тезкор ва замон талаблари даражасида хизмат кўрсатишга алоҳида эътибор туфайли аҳолининг молия муассасаларига бўлган ишончи тобора мустаҳкамланмоқда.

Хусусан, акциядорлик-тижорат Халқ банки жамоаси ҳам бу борада ташаббускорлик кўрсатиб, аҳоли орасига кенгрок кириб бормоқда.

пайтда мазкур молия муассасаси кассалари тўловларни «он-лайн» тизимида қабул қилиш учун Марказий банкнинг МУНИС клиринг тизими-га улангани ҳам бу бо-

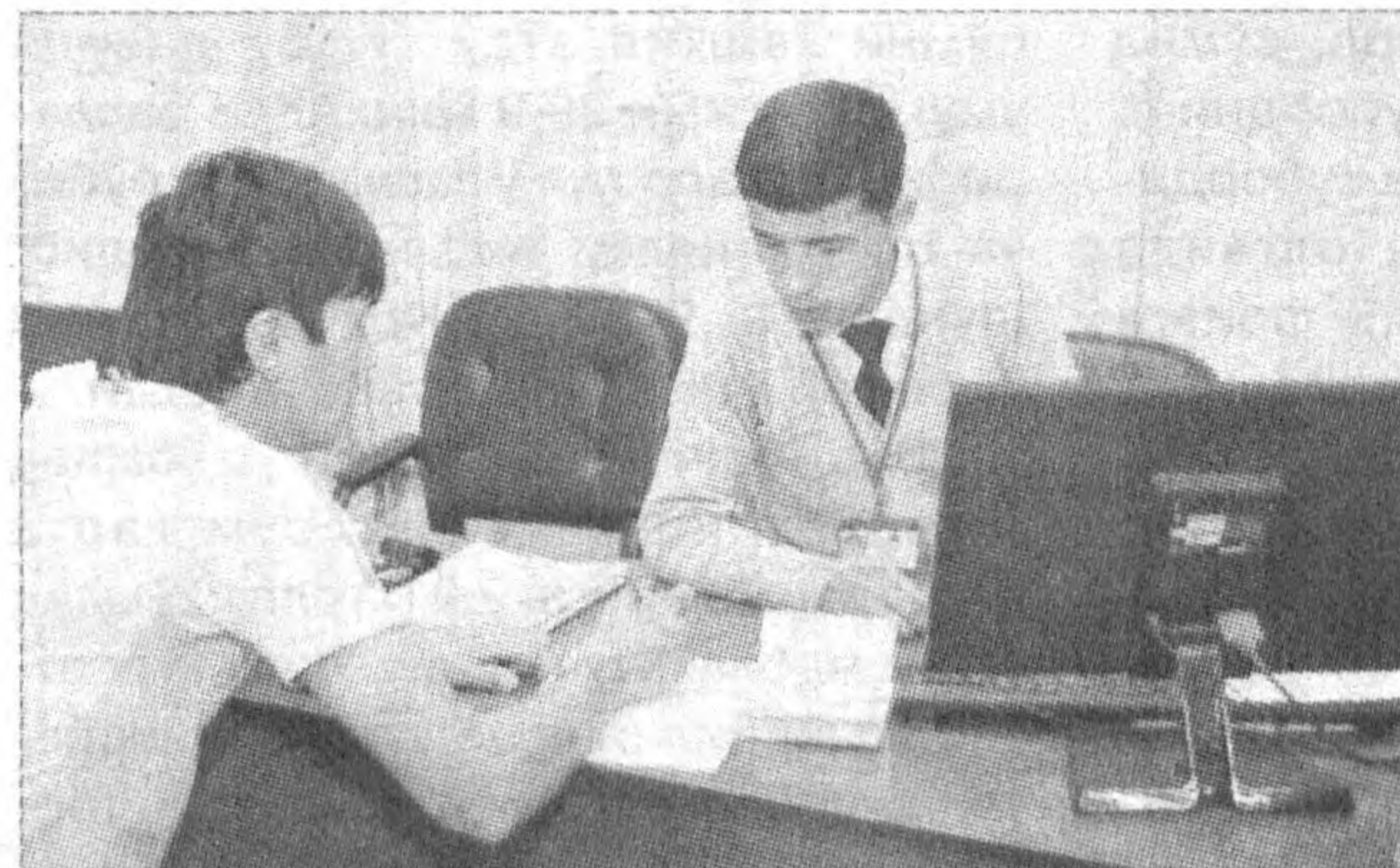
нал тўловлар қабул қилинганда ҳам яққол намоён бўлмоқда.

Молия муассасасида тўловлар тизимини янада такомиллаштириш, мижозлар билан алоқалар тобора мустаҳкамланишида «Коммунал люкс» муддатли омонат тури жорий қилинганини алоҳида қайд этиш зарур. Мазкур омонатнинг афзаллиги шундаки, унга қўйилган маблағлар фоизи келишилган тартибда тўғридан-тўғри коммунал тўловлар учун ўтказиб берилади. Шу боис, айни пайтда банкнинг ушбу хизматига талаб тобора ортмоқда. Жорий йилнинг 1 август ҳолатига кўра, «Коммунал люкс»га 2,5 млрд. сўмдан ортиқ маблағ жалб қилинди.

— «Коммунал люкс» омонати оила бюджетини тежаш ва кўпайтиришга хизмат қилади, — дейди Элликқалъа туманининг «Бўстон-1» маҳалласида истиқомат қилувчи Гулоий Байманова. — Негаки, ушбу омонатга қўйган маблағимиз бўйича ҳисобланган фоизлар ҳар ойда банк томонидан иссиқлик таъминоти, иссиқ ва совуқ сув, табиий газ, электр энергияси харажатларини тўлашга йўналтирилади. Бунинг учун биз вақт ёки маблағ сарфламаймиз. Ҳаммасини банк ходимларининг ўзлари бажаради. Мижозларга шундай қулайлик яратётган Халқ банки жамоасига ўз миннатдорлигимизни билдираемиз.

Молия муассасаси нуфузи, шубҳасиз, мижозларга кўрсатилаётган хизмат ва ажрати-лаётган маблағларнинг қанчалик қафолатланганлигига ҳам боғлиқ. Эндиликда мижозлар банкни ўзлари танлаш ёки пул маблағларини ўзлари ис-таган ҳолда тасарруф этиш имконига эга бўлаётгани замирида ҳам айнан шу омиллар мужассамдир. Халқ банки жамоаси эса бу борадаги эзгу ишларини мунтазам давом эттириб, аҳоли турмуш фаровонлигини оширишга қаратилган саъй-ҳаракатлар кўламини кенгайтириб бораверади.

Бекзод АҚРОМОВ.

Банк ўз фаолиятида аҳолидан коммунал тўловларни қабул қилиш ишларини жадаллик билан олиб бориб, бунда банкнинг жойлардаги 1 164 та мини-банки, жамғарма ва махсус кассалари ҳамда коммунал кассалари қўл келмоқда.

Халқ банки матбуот хизматининг маълум қилишича, аҳолига янада қулайлик яратиш мақсадида жорий йилнинг биринчи ярмида яна 4 та мини-банк, 5 та коммунал ва 13 та махсус касса ташкил қилинди. Бундан ташқари, банк филиалларида хизмат кўрсатиш сифатини ошириш учун республикамизнинг чекка-чекка қишлоқларида махсус жиҳозланган автоуловлардан иборат 50 дан ортиқ сайёр кассалар хизмати йўлга қўйилгани ҳам диққатга сазовордир.

— Сайёр кассалар узоғимизни яқин, оғиримизни енгил қилмоқда, — дейди Амударё туманидаги «Човдир шофёр» МЧЖ раҳбари Жонгул Мирзаева.

— Чунки улар уйимиз олдида келиб, ўз хизматларини таклиф қилишарди. Бундан, айниқса, бизнинг «Қипчоқ» қишлоқ фуқаролар йиғинида яшовчи пенсионер ва ёлғиз кексалар жуда мамнун бўлишмоқда.

Шу ўринда айтиш ўринлики, жорий йилнинг 6 ойи мобайнида Халқ банкининг сайёр кассалари орқали қабул қилинган коммунал тўловлар ҳажми 1,2 млрд. сўмдан ошгани унинг нечоғлик омаллашиб бораётганини англатади.

Қолаверса, айни

радаги ишлар кўламини кенгайтиришда қўл келмоқда. Чунки ушбу тизим орқали аҳолидан электр энергияси, табиий газ, солиқ ва бошқа тўловлар учун қабул қилинган маблағлар ўша жойнинг ўзида хизмат кўрсатувчи корхоналарга ўтказилиб, мижозларга тўлов тўланганлигини тасдиқловчи чек берилади. Бу, албатта, банкка ҳам, мижозга ҳам жуда катта қулайлик яратмоқда. Жорий йилнинг 6 ойи давомида биргина ушбу тизим ёрдамида 16 млрд. сўмлик коммунал тўловлар қабул қилиниб, аввалги йилнинг шу даврига нисбатан 15 млрд. сўмдан ортиқ маблағ жалб этилгани фикримиз тасдиғидир. Банк жамоаси МУНИС клиринг тизими фаоллигини ошириш мақсадида мобиль алоқа компаниялари ва интернет провайдерлари билан шартнома тузаётганини инобатга олсак, бу борадаги ишлар кўламини келгусида янада кенгайтириш, шубҳасиз.

— Сайёр кассаларнинг яна бир қулай томони, унда инфокиосклар мавжудлигидир, — дейди Самарқанд вилояти Тайлоқ туманидаги «Талли ота» маҳалла фуқаролар йиғини раиси Гулбаҳор Курбонова. — Бу ҳам биз сингари қишлоқ аҳолига пластик карточкага маблағни юклаш ёки бошқа амалиётларни бажаришда айни муддао бўлмоқда.

Халқ банки томонидан амалга оширилаётган бу каби ишлар самараси ўтган 6 ой ичида аҳолидан 280 млрд. сўмликдан зиёд комму-

BANK FAOLIYATI

ТИФ Миллий банки — ривожланишда бардавом

Миллионлаб mijozларга юкори савияда хизмат кўрсатиб, обрў-эътибор қозонаётган етакчи банклардан бири Ўзбекистон Республикаси Ташқи иқтисодий фаолият миллий банки 2015 йилнинг биринчи ярмини ҳам юкори натижалар билан якунлади.

Иқтисодий ислохотлар жараёнига сезиларли улуш қўшиш, хусусан, мазкур жабҳадаги инфратузилма ҳамда базавий тармоқларни ривожлантиришда фаол қатнашаётган муассасанинг ҳисобот давридаги асосий кўрсаткичлари ҳақида тўхталиб, жами капитали 84,7 млрд. сўм ёки 6,7 фоизга ўсиб (миллий валюта эквивалентида), 1 355,9 млрд. сўмни ташкил этганлигини ва у субординар облигациялар ҳамда бошқа субординар қарзларни инобатга олганда 1 812,3 млрд. сўм ёки 9,9 фоизга юкорилигини қайд этиш жоиздир.

Ушбу даврда банк кредит портфели 8 730,2 млрд. сўмни ташкил этиб (3,4 млрд. АҚШ долл. экв.), ўтган йилнинг мос даврига нисбатан 18,6 фоизга ўсди. Унинг асосий қисми (96 фоизи)ни эса узок муддатли кредитлар ташкил этди.

Таъкидлаш лозимки, ТИФ Миллий банки томонидан ажратилаётган кредит маблағлари иқтисодиётнинг йирик (нефть-газ, кимё, транспорт-коммуникация, тўқимачилик, қурилиш, фармацевтика ва сайёҳлик индустрияси каби) тармоқлари билан бир қаторда кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни кенгайтириш, маҳаллий экспортни ривожлантириш, ноқобил корхоналар фаолиятини тиклаш учун инвестициялар жалб қилиш, шунингдек, аҳолини уй-жой ва маиший уй-рўзғор техникалари билан таъминлашдек чуқур ижтимоий-иқтисодий аҳамият касб этувчи мақсадларга йўналтирилмоқда.

Шунингдек, ўтган даврда ТИФ Миллий банкида аҳолининг бўш пул маблағларини омонатларга жалб қилиш бўйича амалга оширилган ишлар натижасида жисмоний шахслар ва якка тартибдаги тадбиркорлар депозитларининг сўм эквивалентидаги қолдиги жорий йил бошига нисбатан 10,9 фоизга кўпайиб, 975,6 млрд. сўмни ташкил этди. Ушбу даврда умумий ҳажми 29,9 млн. АҚШ долларилар халқаро пул ўтказмалари бўйича операциялар амалга оширилиб, шундан 16,9 млн. АҚШ долларини тўланган ўтказмалар ташкил этди.

2015 йилнинг олти ойи давомида mijozларнинг махсус сўм карта ҳисобварақларига 2,21 трлн. сўмдан ортиқ маблағ ўтказилди. Ушбу кўрсаткич ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 1,48 баравар зиёддир. Савдо терминаллари орқали пластик карталар бўйича амалга оширилган операцияларнинг умумий ҳажми 1,64 трлн.

Ушбу даврда банк кредит портфели 8 730,2 млрд. сўмни ташкил этиб (3,4 млрд. АҚШ долл. экв.), ўтган йилнинг мос даврига нисбатан 18,6 фоизга ўсди. Унинг асосий қисми (96 фоизи)ни эса узок муддатли кредитлар ташкил этди.

сўмни ташкил этиб, 2014 йилнинг шу даврига нисбатан 1,25 баравар ортди. Жами 18 941 дона терминал савдо-сервис корхоналари ва банк бўлимларига ўрнатилди.

Маълумки, республиканинг чет эл

давлатлари билан иқтисодий алоқаларини чуқурлаштириш, хориж капиталининг мамлакат иқтисодий ислохотларида қатнашишга бўлган қизиқшини уйғотиш, миллий иқтисодиётга хорижий инвестициялар ва замонавий технологияларни жалб қилиш масалалари ТИФ Миллий бан-

ки фаолиятида устуворлик аҳамиятга эгадир. Ушбу вазифаларни амалга оширишда банк ташқи иқтисодий фаолиятини хорижий банклар ва халқаро молия муассасалари билан ҳамкорликни янада чуқурлаштиришга қаратмоқда. Бу борада хорижий шериклар билан турли бизнес йўналишларида ҳамкорликни ривожлантириш,

хусусан, улар кўмагида ТИФ Миллий банки ходимлари учун хорижий таъриба алмашиш сафарларини уюштириш ва пойтахтимизда турли ўқув-семинарлари ташкил этишга алоҳида эътибор қаратилмоқда.

Халқаро банк-молия институтлари билан ҳамкорлик доирасида эса, ТИФ Миллий банки ҳисобот даврида Хитой Давлат тараққиёт банки, Япония Халқаро ҳамкорлик банки, Шанхай Ҳамкорлик ташкилоти банклари бирлашмаси ва бошқа халқаро молия муассасалари билан ҳамкорликни янада ривожлантирди.

Мамнуният билан қайд этиш жоиз, ТИФ Миллий банки ҳар йили энг нуфузли хорижий рейтинг агентлик ва нашрларнинг рейтингларида иштирок этиб, жаҳон банк тизимида илғор позицияларни дадил сақлаб келмоқда. Чунончи, муассаса 1993 йилдан буён «The Banker» нашри томонидан

эълон қилинадиган жаҳоннинг мингта энг йирик банки рейтингидан жой олмоқда. Шунингдек, ҳар йили «Moody's» ва «Standard & Poor's» каби халқаро агентликларнинг рейтингларини янгилаб келмоқда. Хусусан, «Standard & Poor's» рейтинг агентлиги ТИФ Миллий банкига «В+» узок муддатли рейтинги ҳамда «В» қисқа муддатли рейтингини берган бўлса, «Moody's» рейтинг агентлиги банкнинг миллий валютадаги депозитларига «B1/Not-prime», хорижий валютадаги депозитларига «B2/Not-prime» рейтингларини тақдим этган. Барча рейтинглар учун прогноз — «барқарор», дея баҳоланган.

Эъзоз КАМОЛОВА.

Банкларнинг имтиёзли шартлардаги кредитлари

коллеж битирувчиларининг тадбиркорлик қобилиятини рўёбга чиқаришда муҳим аҳамиятга эга бўлмоқда

— Коллежимизда ўтган ўқув йили давомида тижорат банклари томонидан битирувчи ёшларга тақдим этилган имтиёзли кредит олиш ҳуқуқини берувчи сертификатлар орқали кредитлар олиб, тадбиркорлик фаолиятини йўлга қўйган ёшлар талайгина, — дейди **Қўқон тиббиёт коллежи директори Ўқтамхон Тожиева**. — Буларга иссиқхона ташкил этиш мақсадида ТИФ Миллий банкдан 10 млн. сўмлик кредит олган Мухли-

са Солиева, «Ҳамкорбанк»нинг 30 млн. сўм кредити ҳисобига трикотаж маҳсулотлари ишлаб чиқариш йўналишида фаолият бошлаш истагидаги Мафтуна Ўринбоева, «Асака» банкдан 10 млн. сўмлик кредит олиб, тикувчилик цехи очишни ният қилган Шаҳноза Назирова, гўзаллик салони очиб мақсадида «Микрокредитбанк»дан 5 млн. сўм кредит олган Хурсида Хусанова, чорвачилик орқали ўз оиласининг даромадини

буглашни мақсад қилган Дилбар Ибрагимова ҳамда Зарнигор Ибрагимова («Алоқа-банк»дан 10 млн. сўм ва 5 млн. сўм кредит олган), Нодира Шодиева (ТИФ Миллий банкдан 7 млн. сўм кредит олган) ва шу сингари тадбиркорлик билан шуғулланишга бел боғлаган бошқа битирувчи ёшларимизни мисол сифатида келтириш мумкин. Эътиборлиси шундаки, банклар томонидан тақдим этилаётган кредитлар битирувчи ёшларга соддалаштирилган тартибда, имтиёзли шартларда ажратилмоқда.

Таъкидлаш жоизки, республикамиз бўйлаб касб-хунар коллежларида Марказий банк томонидан кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш борасида қабул қилинган қонун ҳужжатлари, уларга мувофиқ яратилган имтиёзлар, соҳа субъектлари учун кредитлар ажратиш шарт-шароитлари юзасидан ман-

фаатдор вазирлик ва идоралар, жамоат ташкилотлари билан ҳамкорликда амалий учрашув ва семинарлар ташкил этилмоқда. Учрашувларда оилавий бюджетни шакллантириш, тадбиркорлик кўникмаларини ҳосил қилиш, ёш оилаларнинг молиявий саводхонлигини ошириш, оилавий бизнесни йўлга қўйиш бўйича тренинглар ўтказилиб, иқтидорли ва фаол ёшларни рағбатлантириш чоралари кўрилмоқда. Бу эса ўз навбатида, касб-хунар коллежлари битирувчиларининг тадбиркорлик фаолиятини рағбатлантириш ва ёшлар бандлигини таъминлашнинг муҳим омили бўлиб хизмат қилмоқда.

Сирасини айтганда, тижорат банклари касб-хунар коллежлари битирувчиларининг бизнес-режаларини фаол молиялаштириш орқали мамлакатимизда аҳоли турмуш фаровонлигини ошириш, ёшлар бандлигини таъминлаш ва янги иш ўринлари ташкил этишга йўналтирилган устувор вазифалар ижросини таъминлашга муносиб ҳисса қўшмоқда.

Гулшан АЗИЗОВА,
Қўқон тиббиёт коллежи ўқитувчиси.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАРКАЗИЙ БАНКИ БОШҚАРУВИНИНГ ҚАРОРИ

Тижорат банклари томонидан жалб қилинадиган депозитлар (омонатлар) бўйича фоиз ставкаларини шакллантириш механизми тўғрисидаги Низомни тасдиқлаш ҳақида

Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигида

2015 йил 3 июль куни 2692-сон билан

давлат рўйхатидан ўтказилди.

Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикасининг Марказий банки тўғрисида»ги, «Банklar ва банк фаолияти тўғрисида»ги қонунлари ва Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2015 йил 6 майдаги ПҚ-2344-сонли «Тижорат банкларининг молиявий барқарорлигини янада ошириш ва уларнинг ресурс базасини ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарорига мувофиқ

**Ўзбекистон Республикаси
Марказий банки раиси**

Тошкент ш.,

2015 йил 13 июнь,

14/1-сон

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки
Бошқаруви **ҚАРОР ҚИЛАДИ:**

1. Тижорат банклари томонидан жалб қилинадиган депозитлар (омонатлар) бўйича фоиз ставкаларини шакллантириш механизми тўғрисидаги Низом иловага мувофиқ тасдиқлансин.

2. Мазкур қарор расмий эълон қилинган кундан эътиборан уч ойдан кейин кучга киради.

Ф. МУЛЛАЖОНОВ

Ўзбекистон Республикаси
Марказий банки Бошқарувининг
2015 йил 13 июндаги
14/1-сонли қарорига
ИЛОВА

Тижорат банклари томонидан жалб қилинадиган депозитлар (омонатлар) бўйича фоиз ставкаларини шакллантириш механизми тўғрисидаги Н И З О М

Ушбу Низом Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикасининг Марказий банки тўғрисида»ги, «Банklar ва банк фаолияти тўғрисида»ги қонунлари ва Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2015 йил 6 майдаги ПҚ-2344-сонли «Тижорат банкларининг молиявий барқарорлигини янада ошириш ва уларнинг ресурс базасини ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарорига мувофиқ тижорат банкларининг (бундан буён матнда банklar деб юритилади) жалб қилинадиган депозитлари (омонатлари) бўйича фоиз ставкаларини шакллантириш қоидаларини белгилайди.

1-боб. Умумий қоидалар

1. Ушбу Низомда қуйидаги асосий тушунчалардан фойдаланилади:

ўртача тортилган фоиз ставкаси — банklar томонидан ҳисобот даврида миллий валютада жалб қилинган юридик шахсларнинг жамғарма ва муддатли депозитлари ҳамда жисмоний шахсларнинг талаб қилиб олингунча, жамғарма ва муддатли омонатлари, шунингдек, банк пластик карталаридаги маблағлар бўйича белгиланган йиллик фоиз ставкалари ҳамда умумий депозитлар (омонатлар) суммасидан келиб чиққан ҳолда ҳисобланадиган фоиз ставкаси;

ҳисобот даври — йилнинг ҳар бир чораги якуни бўйича олинган давр.

2. Ушбу Низом талаблари банklar томонидан юридик ва жисмоний шахслардан миллий валютада жалб қилинадиган депозитлар (омонатлар)га татбиқ қилинади.

3. Ўзбекистон Республикасида банklar банк операцияларини амалга оширишга доир қарорлар қабул қилишда ва банк депозитлари (омонатлари) бўйича фоиз ставкаларини ушбу Низом талаблари асосида белгилашда мустақилдирлар.

4. Банklar ушбу Низом талабларидан келиб чиқиб, депозит ва фоиз сиёсатларига тегишли ўзгартиришларни киритишлари лозим.

Ушбу Низом талаблари банklar томонидан аввал жалб қилинган депозит (омонат) шартномалари бўйича белгиланган фоиз ставкаларини ўзгартириш учун асос бўлмайди.

2-боб. Банklar томонидан жалб этиладиган депозитлар (омонатлар) бўйича фоиз ставкаларини шакллантириш сиёсатига қўйиладиган талаблар

5. Банklarнинг депозитлар (омонатлар)ни жалб қилиш соҳасидаги фаолияти, шу жумладан, жалб қилинган депозитлар (омонатлар)га фоиз ставкаларини белгилаши, депозитлар (омонатлар)ни ва уларга ҳисобланган фоиз тўловларини банк ва мижоз ўртасида тузилган депозит (омонат) шарт-

номаларига мувофиқ ўз вақтида қайтариши банкларнинг депозит ва фоиз сиёсатларига мувофиқ амалга оширилади.

6. Банклар жалб қилинадиган депозитлар (омонатлар) бўйича фоиз ставкалари даражасини Марказий банк қайта молиялаш ставкаси ҳамда инфляция даражасининг сўнгги йиллардаги ўзгаришидан келиб чиққан ҳолда белгилайдилар.

7. Марказий банк банк омонатчилари, қарз олувчилари ва кредиторларининг манфаатларини ҳимоя қилиш, депозитлар (омонатлар) бўйича фоиз ставкаларининг асоссиз ўсишини олдини олиш ва шу билан боғлиқ хатарларнинг юзага келишига йўл қўймаслик ҳамда банк тизими барқарорлигини таъминлаш мақсадида мунтазам равишда банкларнинг депозитлар (омонатлар) бўйича фоиз ставкалари даражасини мониторинг қилиб боради.

Бунда, Марказий банк депозитлар (омонатлар) бўйича ўртача тортилган фоиз ставкаси қайта молиялаш ставкасидан ошган банкларда фоиз сиёсатининг, шу жумладан, фоиз даражасининг асосли эканлигини аниқлаш мақсадида мазкур банкларнинг фоиз сиёсатини ва молиявий ҳолатини алоҳида ўрганиб чиқади.

8. Марказий банк муайян бир банкнинг жалб қилинган депозитлари (омонатлари) бўйича ўртача тортилган фоиз ставкасининг асоссиз равишда юқорилигини, мазкур банкнинг:

активлари ва капитали рентабеллиги даражаси; фоизли даромадларининг ялпи даромаддаги улуши ва активларга нисбати;

фоизли даромадларнинг фоизли харажатларга нисбати;

фоизли харажатларнинг умумий мажбуриятларга нисбати;

жалб қилинаётган маблағларнинг айланиш муддатлари ва банк активларининг рентабеллиги ўртасидаги ўзаро боғлиқлиги;

Ўзбекистон банклари ассоциацияси

Бош директори

2015 йил 13 июнь

омонатга жалб қилинаётган маблағлардан фойдаланишнинг самарадорлиги даражаси каби кўрсаткичларга таъсирини ҳамда банк тизими бўйича ўртача кўрсаткичлардан пастлиги ёки юқорилигини танқидий кўриб чиқади ва таҳлил қилади.

9. Банкларда депозитлар (омонатлар) бўйича ўртача тортилган фоиз ставкаси асоссиз ошган ҳолатлар аниқланганда Марказий банк мазкур банклардаги ўртача фоиз ставкаларининг даражасини мақбуллаштириш (пасайтириш) бўйича банкларга кўрсатма беради.

10. Банклар томонидан миллий валютада жалб қилинган депозитлар (омонатлар) бўйича ўртача тортилган фоиз ставкасини ҳисоблаш ушбу Низомнинг иловасига мувофиқ банклар томонидан жалб қилинадиган депозитлар (омонатлар) бўйича ўртача тортилган фоиз ставкасини ҳисоблаш методикаси асосида амалга оширилади.

11. Марказий банк ҳар чоракда банклар томонидан жалб қилинган депозитлар (омонатлар) бўйича ўртача тортилган фоиз ставкалари ҳисобини уларнинг маълумотлари асосида ҳисобот давридан кейинги ойнинг 10-санасигача амалга оширади.

3-боб. Якунловчи қоидалар

12. Банклар ҳар чоракда жалб қилинган депозитлар (омонатлар) ва улар бўйича фоиз ставкалари тўғрисидаги ҳисоботларни юритади ва Марказий банкка тақдим этади.

13. Ҳисоботлар консолидациялаштирилган ҳолда тайёрланиши, банкнинг барча филиалларидаги депозитлари (омонатлари) тўғрисидаги маълумотларни ўз ичига қамраб олиши ҳамда банк Бош қаруви раиси ва тегишли бўлинма раҳбари томонидан имзоланган бўлиши лозим.

14. Ушбу Низом Ўзбекистон банклари ассоциацияси билан келишилган.

С. АБДУЛЛАЕВ

Тижорат банклари томонидан жалб қилинадиган депозитлар (омонатлар) бўйича фоиз ставкаларини шакллантириш механизми тўғрисидаги Низомга ИЛОВА

Тижорат банклари томонидан жалб қилинадиган депозитлар (омонатлар) бўйича ўртача тортилган фоиз ставкасини ҳисоблаш МЕТОДИКАСИ

Тижорат банклари томонидан миллий валютада **жисмоний шахслардан** (талаб қилиб олингунча, жамғарма, муддатли ва банк пластик картадаги маблағлар) ҳамда **юрidik шахслардан** (жамғарма ва муддатли) жалб қилинган депозитлар бўйича ўртача тор-

тилган фоиз ставкаси ҳисоблаб чиқилади.

Ўртача тортилган фоиз ставкаси жалб қилинган ҳар бир депозит (омонат) тури бўйича фоиз ставкасини унинг суммасига кўпайтириб, жами жалб қилинган депозитлар (омонатлар) миқдори-га бўлиш орқали қуйидагича ҳисобланади:

Депозит (омонат) турлари	Депозит суммаси	Фоиз ставкаси
Жами депозитлар, шу жумладан:	$V_{\text{жами}}$	P_{AV}
I. Жисмоний шахсларнинг депозитлари:	$V_{\text{жис. жами}}$	$P_{\text{жис. ўрт. тортилган}}$
- талаб қилиб олгунча омонатлар ва банк пластик картадаги маблағлар;	V_1	P_1
- жамғарма омонатлари;	V_2	P_2
- муддатли омонатлар;	V_3	P_3
II. Юридик шахсларнинг депозитлари:	$V_{\text{юр. жами}}$	$P_{\text{юр. ўрт. тортилган}}$
- жамғарма депозитлари;	V_4	P_4
- муддатли депозитлар.	V_5	P_5

$$P_{\text{AV}} = \frac{(V_1 * P_1 + V_2 * P_2 + V_3 * P_3 + V_4 * P_4 + V_5 * P_5)}{(V_1 + V_2 + V_3 + V_4 + V_5)}$$

бу ерда,

P_{AV} – ўртача тортилган фоиз ставкаси;

$V_1, V_2, \dots, V_n$ – n та шартнома битими бўйича жалб қилинган депозитлар (омонатлар) суммаси;

$P_1, P_2, \dots, P_n$ – n та шартнома битимида ўрнатилган йиллик фоиз ставкалари.

Мисол учун:

1.

Т/р	Депозит тури	Депозит миқдори (млн. сўм)	Фоиз ставкаси (йиллик %да)
1.	Талаб қилиб олингунча	100	0
2.	Банк пластик картадаги маблағлар	50	0
	Жами:	150	0

$$\text{Ўртача тортилган фоиз ставкаси} = \frac{(100 * 0\%) + (50 * 0\%)}{100 + 50} = 0\%$$

2.

Т/р	Депозит тури (жамғарма)	Депозит миқдори (млн. сўм)	Фоиз ставкаси (йиллик %да)
1.	«Баркамол авлод»	20	13
2.	«Болалик»	11	10
3.	«Ёшлик»	5	9
	Жами:	36	11,5

$$\text{Ўртача тортилган фоиз ставкаси} = \frac{(20 * 13\%) + (11 * 10\%) + (5 * 9\%)}{20 + 11 + 5} = 11,5\%$$

3.

Т/р	Депозит тури (муддатли)	Депозит миқдори (млн. сўм)	Фоиз ставкаси (йиллик %да)
1.	«Қалдирғоч» (6 ойлик)	10	12
2.	«Қалдирғоч» (9 ойлик)	15	13
3.	«Коммунал»	25	14
4.	«Навбахор»	5	11
	Жами:	55	13,1

$$\text{Ўртача тортилган фоиз ставкаси} = \frac{(10 * 12\%) + (15 * 13\%) + (25 * 14\%) + (5 * 11\%)}{10 + 15 + 25 + 5} = 13,1\%$$

4. Жисмоний шахслардан жалб қилинган омонатлар бўйича ўртача тортилган фоиз ставкаси-ни аниқлашда талаб қилиб олингунча ва банк пластик картадаги маблағлар миқдорининг муддатли ва жамғарма омонатлар миқдоридан ошмаган қисми ҳисобга олинади.

Т/р	Омонат тури (жисмоний шахслар)	Омонат миқдори (млн. сўм)	Ўртача фоиз ставкаси
1.	Талаб қилиб олгунча омонатлар	100	0
2.	Банк пластик картадаги маблағлар	50	0
3.	Жамғарма омонатлари	36	11,5
4.	Муддатли омонатлар	55	13,1
Жами:		241	6,2

$$\text{Ўртача тортилган фоиз ставкаси} = \frac{(91 * 0\%) + (36 * 11,5\%) + (55 * 13,1\%)}{91 + 36 + 55} = 6,2\%$$

5.

Т/р	Депозит тури (юридик шахслар)	Депозит миқдори (млн. сўм)	Ўртача фоиз ставкаси
1.	Жамғарма депозитлари	25	4
2.	Муддатли депозитлар	35	6,5
Жами:		60	5,5

$$\text{Ўртача тортилган фоиз ставкаси} = \frac{(25 * 4\%) + (35 * 6,5\%)}{25 + 35} = 5,5\%$$

Жами жалб қилинган депозитлар (омонатлар) бўйича ўртача тортилган фоиз ставкаси:

Депозит (омонат) турлари	Депозит суммаси	Фоиз ставкаси
Жами депозитлар, шу жумладан:	$V_{\text{жами}}$	$P_{\text{ав}}$
I. Жисмоний шахсларнинг омонатлари:	$V_{\text{жис. жами}} = 182$	$P_{\text{жис. ўрт. тортилган}} = 6,2$
- талаб қилиб олгунча омонатлар ва банк пластик картадаги маблағлари;	$V_1 = 91$	$P_1 = 0$
- жамғарма омонатлари;	$V_2 = 36$	$P_2 = 11,5$
- муддатли омонатлар.	$V_3 = 55$	$P_3 = 13,1$
II. Юридик шахсларнинг депозитлари:	$V_{\text{юр. жами}} = 60$	$P_{\text{юр. ўрт. тортилган}} = 5,5$
- жамғарма депозитлари;	$V_4 = 25$	$P_4 = 4$
- муддатли депозитлар.	$V_5 = 35$	$P_5 = 6,5$

$$P_{\text{ав}} = \frac{(182 * 6,2) + (60 * 5,5)}{182 + 60} = 6,02 \%$$

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАРКАЗИЙ БАНКИ БОШҚАРУВИНИНГ Қ А Р О Р И

Тижорат банклари капиталининг монандлигига қўйиладиган талаблар
тўғрисидаги Низомни тасдиқлаш ҳақида

Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигида 2015 йил 6 июль куни
2693-сон билан давлат рўйхатидан ўтказилди.

Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикасининг Марказий банки тўғрисида»ги, «Банклар ва банк фаолияти тўғрисида»ги қонунлари ва Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2015 йил 6 майдаги ПҚ-2344-сонли «Тижорат банкларининг молиявий барқарорлигини янада ошириш ва уларнинг ресурс базасини ривожлантириш чора-тадбирлари

тўғрисида»ги қарорига мувофиқ Ўзбекистон Республикаси Марказий банки Бошқаруви
ҚАРОР ҚИЛАДИ:

1. Тижорат банклари капиталининг монандлигига қўйиладиган талаблар тўғрисидаги Низом иловага мувофиқ тасдиқлансин.

2. Мазкур қарор расмий эълон қилинган кундан эътиборан уч ойдан кейин кучга киради.

Ўзбекистон Республикаси
Марказий банки раиси
Тошкент ш.,
2015 йил 13 июнь, 14/3-сон

Ф. МУЛЛАЖОНОВ

Тижорат банклари капиталининг монандлигига қўйиладиган талаблар тўғрисидаги Н И З О М

Мазкур Низом Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикасининг Марказий банки тўғрисида»ги, «Банklar ва банк фаолияти тўғрисида»ги қонунлари ва Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2015 йил 6 майдаги ПҚ-2344-сонли «Тижорат банкларининг молиявий барқарорлигини янада ошириш ва уларнинг ресурс базасини ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарорига мувофиқ тижорат банклари (бундан буён матнда банклар деб юритилади) капиталининг монандлигига қўйиладиган талабларни белгилайди.

1-боб. Умумий қоидалар

1. Ушбу Низом талаблари тижорат банклари капиталининг монандлигини аниқлашга нисбатан татбиқ қилинади.

2. Мазкур Низом мақсадларида қуйидаги асосий тушунчалардан фойдаланилади:

банк талаблари – банк олдидаги барча мажбуриятлар;

капитал захиралар – солиқлар ва мажбурий тўловлар тўлангандан сўнг соф фойда ҳисобидан шаклланган захиралар. Улардан банк фаолиятида вужудга келадиган ҳар қандай зарарларни улар юзага келиши биланок ҳеч қандай чеклашларсиз қоплаш учун фойдаланилиши мумкин;

стандарт кредитларга (активлар) яратиладиган захиралар – банк фаолияти давомида умуман ёки бирор-бир фаолият тури (кредитлаш, инвестициялаш ва бошқа активлар) натижасида юзага келиши мумкин бўлган зарарларни қоплаш мақсадида ташкил қилинадиган захиралар. Банклар солиқлар ва бошқа мажбурий тўловлар тўлангандан сўнг қолган фойда ҳисобидан ушбу Низом кучга кирган санадан эътиборан ажратилиб, ҳисобот санасига «стандарт» сифатида таснифланган кредитлар (активлар) қолдигидан келиб чиққан ҳолда бундай захираларни ташкил қилишлари лозим;

махсус захиралар – «субстандарт», «қониқарсиз», «шубҳали» ва «умидсиз» сифатида таснифланган активлар бўйича эҳтимолий зарарларни қоплашга мўлжалланган захиралар;

номоддий активлар – моддий-ашёвий кўринишга эга бўлмаган, бир йилдан ортиқ фойдали хизмат муддатига эга бўлган ва банк хизматларини кўрсатишда ёки маъмурий мақсадларда фойдаланиладиган номонетар, идентификацияланган активлардир (дастурий таъминот, фойдаланиш ҳуқуқи, маркетинг ва техник маълумотлари, гудвилл, муддати узайтирилган солиқ мажбуриятлари ва бошқалар);

гудвилл – харидор томонидан банк сотиб олинишида унинг соф активлари (барча активларнинг бозор баҳоси ва барча мажбуриятларнинг бозор баҳоси ўртасидаги фарқ) қийматидан ортиқ тўланадиган сумма;

левераж – банк жами активларининг капитал билан таъминланганлик даражасини акс эттирувчи кўрсаткич;

регулятив капитал – банк фаолиятини тартибга солиш ва иқтисодий меъёрлар ҳисоб-китобини амалга ошириш мақсадида ҳисоблаш йўли билан аниқланадиган банк капитали;

таваккалчилик даражаси паст бўлган мамлакатлар – Ўзбекистон Республикаси Марказий банки томонидан етакчи халқаро рейтинг компаниялари томонидан берилган баҳолар ва ташқи давлат қарзларини реструктуризация қилиши ҳамда мамлакат ёки мамлакатдаги тижорат банкларининг молиявий ҳолатига жиддий салбий таъсир кўрсатувчи бошқа тамойиллардан келиб чиқиб белгиланадиган мамлакатлар;

муддати узайтирилган солиқ мажбуриятлари – келгусида тўланиши лозим бўлган солиққа тортиш давридаги фарқига тааллуқли бўлган даромад солиғи суммаси;

муддати узайтирилган солиқ талаблари – келгусида тўланадиган даромад солиғи суммаси;

кредитнинг қайта ҳисоблаш омили – бу балансдан ташқари активларни таваккалчилик даражасини ҳисоблашда уларга нисбатан қўлланиладиган коэффициент (фоиз).

2-боб. Капиталнинг энг кам даражасига қўйиладиган талаблар

3. Банклар устав капиталининг энг кам миқдори: хусусий банклар учун – 5 млн. евро эквивалентидан; бошқа тижорат банклари учун – 10 млн. евро эквивалентидан кам бўлмаслиги лозим.

4. Банк I даражали капиталининг миқдори банк устав капиталининг энг кам миқдоридан кам бўлмаслиги лозим. Бунда банк I даражали капиталининг миқдорини аниқлаш учун банк устав капитали энг кам миқдорининг миллий валютадаги эквиваленти Ўзбекистон Республикаси Марказий банки томонидан ҳисобот ойининг охиригигача валюта операциялари бўйича бухгалтерия ҳисоби, статистик ва бошқа ҳисоботларни юритиш мақсадида белгиланган валюталар курси бўйича аниқланади.

5. Ўзбекистон Республикаси Марказий банки қуйидаги ҳолларда банкларга нисбатан регулятив

капитал миқдорини ошириш тўғрисидаги талабларни қўйишга ҳақли:

хавфсиз бўлмаган ва носоғлом банк фаолиятининг юзага келишига олиб келиши мумкин бўлган қониқарсиз молиявий ҳолат;

банк фойдасининг қониқарсиз прогнози;

юқори даражадаги банк таваккалчилиги ва балансдан ташқари моддалар мавжудлиги ҳолатлари аниқланганда.

6. Ҳар бир банкнинг регулятив капитали унинг монандлигини аниқлаш мақсадида мазкур Низом талабларига мувофиқ ҳисоблаб чиқилиши лозим.

3-боб. Капитал таркиби

7. Регулятив капитал I даражали капитал ва II даражали капиталнинг йиғиндисидан иборат.

8. Регулятив капитал таркибига хавфсиз бўлмаган ва носоғлом банк фаолиятининг юзага келишига олиб келиши мумкин бўлган шартлар (ташқил қилинадиган жамғармалар/захиралардан белгиланган мақсадга мувофиқ фойдаланиш, қарз мажбуриятларини чиқариш шартлари ва бошқалар) билан чекланган капитал элементлари киритилиши мумкин эмас.

9. I даражали капитал регулятив капиталнинг 75 фоизидан кам бўлмаслиги лозим. II даражали капитал миқдори I даражали капитал миқдорининг учдан бир қисмидан ошиб кетса, ошган сумма регулятив капитал таркибига киритилмайди.

10. I даражали капитал I даражали асосий капитал ва I даражали қўшимча капитални ўз ичига олади.

11. I даражали асосий капитал банк регулятив капиталининг 60 фоизидан кам бўлмаслиги ва ўз ичига қуйидагиларни олиши зарур:

а) банкнинг тўлиқ тўланган оддий акциялари;

б) қўшилган капитал – оддий акцияларни биринчи марта жойлаштирилишида уларнинг номинал нархидан юқори тўланган сумма;

в) тақсимланмаган фойда;

банк балансидаги аввалги йилларнинг тақсимланмаган фойдаси ҳисобидан шаклланган капитал захиралар ва бошқа захиралар (текинга олинган мулклар (30905) ва бошланғич қийматига нисбатан баҳолаш қийматининг ошган суммаси (30908) бундан мустасно);

тўланмаган дивиденд суммасидан ташқари ўтган йиллардан қолган тақсимланмаган фойда;

жорий йил зарарлари;

г) озчилик улуш эгаларининг банк йиғма балансига бирлашадиган корхоналардаги улушлари. Бу улуш шўъба корхоналари ҳисобварақлари банк молиявий ҳисоботларида бирлаштирилганда ва банк улуши бундай корхоналар капиталининг 100 фоиздан кам қисмини ташқил қилганда вужудга келади;

д) девальвация захираси.

12. I даражали қўшимча капитал ўз ичига қуйидагиларни олади:

а) нокумулятив муддатсиз имтиёзли акциялар. Бундай акциялар қуйидаги шартларни қаноатлантириши лозим:

муайян сотиб олиш санаси ёки шартларига эга эмас;

эгасининг хоҳишига кўра сотиб олиниши мумкин эмас;

банк акциядорлари умумий йиғилиши қарорига мувофиқ уларга доир дивидендлар тўланмаслиги мумкин;

улар бўйича ўтган даврдаги олинмаган дивидендлар тўланмайди;

банк фақат Ўзбекистон Республикаси Марказий банкidan олдиндан олинган рухсати билан ва чиқарилганига 10 йилдан кам бўлмаган акциялар ва сотиб олиннадиган суммани капиталнинг ўша тури ёки бошқа ундан юқорироқ турига алмаштиригандан сўнг ёхуд банк капиталининг монандлиги капиталга қўйилган минимал талабдан юқори эканлигини кўрсатгандан сўнг, уларни сотиб олиши мумкин бўлган.

б) қўшилган капитал – имтиёзли акцияларни биринчи марта жойлаштирилишида уларнинг номинал нархидан юқори тўланган сумма;

в) I даражали қўшимча капиталга қўшилиш шартларига жавоб берувчи шўъба корхоналарнинг иштирок этиш улуши (шўъба корхоналари томонидан чиқарилган ва учинчи шахслар ихтиёрида бўлган капиталга тенглаштирилган воситалар).

13. Дивиденд ставкалари ўзгариб турувчи имтиёзли акциялар мазкур Низомнинг 10 ва 11-бандлардаги шартлар бажарилишидан қатъи назар, I даражали капитал ҳисоб-китобига киритилмайди.

14. II даражали капитал қуйидагиларни ўз ичига олади:

а) жорий йилдаги соф фойдаси, банкнинг оралиқ молиявий ҳисоботи аудиторлик текширувидан ўтган бўлса – тасдиқланган молиявий натижаларидан кўп бўлмаган миқдорда, акс ҳолда банк ҳисоботидаги соф фойданинг 50 фоизи;

б) чегирмалардан сўнг таваккалчиликни ҳисобга олган ҳолдаги активлар суммасининг 1,25 фоизидан юқори бўлмаган миқдордаги стандарт кредитларга (активлар) яратиладиган захиралар;

в) чегирмалардан сўнг I даражали капиталнинг учдан бир қисмидан ошмаган миқдорда аралаш турдаги мажбуриятлар (акциядорлик ва қарз капитали хусусиятларига эга бўлган воситалар). Аралаш турдаги мажбуриятлар, шунингдек, I даражали капиталга киритилмаган имтиёзли акциялар, агар улар қуйидаги шартларга жавоб берса, II даражали капиталга киритилади:

тўлиқ тўланган;

гаров билан таъминланмаган;

банк тугатилганда уларга доир талаблар банк депозиторлари ва банк бошқа кредиторлари талаблари бажарилгандан сўнг қондириладиган;

акция эгасининг ташаббуси билан ва Ўзбекис-

тон Республикаси Марказий банкининг олдиндан берилган розилигисиз тўланиши мумкин бўлмаган;

банкнинг барча захираларини қоплаши ва банкни тўловга қобилиятсиз деб эълон қилиш ҳуқуқини бермайдиган;

агар банк охириги 3 та чорак мобайнида фойда олмаган бўлса ёхуд оддий ёки имтиёзли акциялар бўйича дивидендлар (фоизлар) тўламаслик тўғрисидаги қарор қабул қилишда ушбу мажбуриятларга доир дивидендлар (фоизлар)ни тўлаш муддати эмитент хоҳишига кўра кечиктирилиши мумкин бўлган акциялар;

г) субординар қарз, бу банкнинг қарз мажбуриятлари шакли бўлиб, банк капиталини аниқлаш мақсадида ҳисоб-китоблардан сўнг I даражали капиталнинг учдан бир қисмидан ошмаслиги керак. II даражали капиталга кирувчи субординар қарз суммаси тўлаш муддати етиб келгунга қадар охириги 5 йил давомида йилига 20 фоизга камайиб бориши шарт. II даражали капитал таркибига кирувчи субординар қарз қуйидаги талабларга жавоб бериши лозим:

гаров таъминотига эга бўлмаслиги;

банк тугатилаётганда ушбу мажбуриятлар бўйича талаблар депозиторлар ва банкнинг бошқа кредиторлари талаблари қондирилганидан сўнг амалга оширилиши;

бошланғич тўлов муддати 5 йилдан кейин бўлиши;

муддатидан аввал Ўзбекистон Республикаси Марказий банкининг рухсати билан қайтарилиши.

д) активларнинг бошланғич қийматига нисбатан баҳолаш қийматининг ошган суммасининг 45 фоизи миқдори.

15. Капиталдан чегирмалар капитал монандлиги коэффициентлари ҳисоблангунга қадар I даражали капиталдан чегирилади.

16. I даражали капитални ҳисоблаб чиқаришда I даражали асосий капитал ва I даражали қўшимча капитал йиғиндисидан қуйидагилар чегирилади:

номоддий активлар;

бирлашмаган хўжалик юритувчи субъектлар капиталига барча инвестициялар суммаси, шу жумладан, бундай хўжалик юритувчи субъектлар капиталини ташкил қилувчи қарз мажбуриятлари;

бошқа банкларнинг капиталига қилинган инвестициялар.

Бунда I даражали капиталдан чегирмалар таркибига Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2008 йил 18 ноябрдаги ПФ-4053-сонли «Иқтисодиёт реал сектори корхоналарининг молиявий барқарорлигини янада ошириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Фармонида мувофиқ, аукцион ва танлов савдоларида банкларга реализация қилинган ишлаб чиқарувчи банкрот корхоналар мол-мулки негизида ташкил қилинган корхоналарга, шунингдек, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2008 йил 19 ноябрдаги Ф-4010-сонли Фар-

мойиши билан тасдиқланган Иқтисодий ночор корхоналарни аукцион ва танлов савдоларида банкларга реализация қилиш тартибига мувофиқ хўжалик судларининг қарорларига биноан кредитор банклар балансига тугатиш қиймати бўйича қабул қилинган ишлаб чиқарувчи банкрот корхоналар мол-мулки негизида ташкил этилган корхоналарга банкларнинг инвестициялари киритилмайди.

4-боб. Таваккалчиликни ҳисобга олган ҳолдаги активлар

17. Банк активлари таваккалчилик даражаси бўйича таваккалчиликдан холис бўлган (таваккалчилик даражаси 0 фоиз), минимал таваккалчилик даражасига эга (таваккалчилик даражаси 20 фоиз), ўртача таваккалчилик даражасига эга (таваккалчилик даражаси 50 фоиз), юқори таваккалчилик даражасига эга (таваккалчилик даражаси 100 фоиз) ва ўта юқори таваккалчилик даражасига эга (таваккалчилик даражаси 150 фоиз) бўлган гуруҳларга бўлинади. Активнинг таваккалчилик даражаси ўз зиммасига мажбуриятларни қабул қилган шахс ва гаров ёки кафолат тавсифига боғлиқ.

18. Таваккалчиликни ҳисобга олган ҳолдаги активлар суммаси ҳар бир актив баланс суммасини унга тегишли таваккалчилик миқдорига кўпайтириш ва таваккалчилик бўйича аниқланган активлар йиғиндисига орқали топилади.

19. Таваккалчиликка тортилган активлар умумий суммасидан чегирмалар ўз ичига кредитлар ва лизинг ёки бошқа активлар бўйича эҳтимолий зарарларни қоплашга мўлжалланган захираларни олади.

20. Таваккалчиликдан холис бўлган активлар (таваккалчилик даражаси 0 фоиз) қуйидагиларни ўз ичига олади:

банкда ва унинг филиалларида нақд пул кўринишида сақланаётган миллий ва чет эл валютаси (жумладан, банк омборларида ёки Ўзбекистон Республикаси Марказий банки омборларида сақланаётган олтин куймалар);

Ўзбекистон Республикаси Марказий банкининг вакиллик ва захира ҳисобварақларидаги маблағлар;

Ўзбекистон Республикаси Ҳукумати ва Марказий банкига тўғридан-тўғри талаблар ва улар томонидан чиқарилган қимматли қоғозлар;

таваккалчилик даражаси паст бўлган мамлакатлар ҳукуматлари ва Марказий банклари томонидан чиқарилган қимматли қоғозлар, шунингдек, бу мамлакатлар ҳукуматлари ва Марказий банкларига қўйиладиган бошқа мажбуриятлар;

номоддий активлар, шунингдек, мазкур Низомнинг 15-бандида келтирилган бирлашмаган корхоналар капиталига инвестициялар.

21. Минимал таваккалчилик даражасига эга активлар (таваккалчилик даражаси 20 фоиз) қуйидагиларни ўз ичига олади:

мамлакатлар банкларига қўйилган барча талаблар, шу жумладан, қарзлар ва пул бозори воситалари;

таваккалчилик даражаси паст бўлган мамлакатларда рўйхатга олинган банклар томонидан чиқарилган қимматли қоғозлар билан таъминланган бошқа барча активлар.

банкнинг Жаҳон банки, Халқаро валюта фонди, Европа тикланиш ва тараққиёт банки, Осиё тараққиёт банки, Ислом тараққиёт банки каби халқаро кредит ташкилотларига нисбатан талаблари, шунингдек, бу ташкилотлар томонидан кафолатланган банк активлари;

жорий бозор қийматида баҳоланган ва халқаро молия институтлари томонидан муомалага чиқарилган қимматли қоғозлар билан таъминланган активлар ва уларнинг қисмлари;

банкнинг таваккалчилик даражаси паст бўлган мамлакатларга кирмаган мамлакатларнинг миллий валюталарига деноминация қилинган ва миллий валютадаги мажбуриятлар билан қопланган, ушбу мамлакатлар Ҳукуматлари ва Марказий банкларига нисбатан талаблари;

жорий бозор қийматида баҳоланган ва Ўзбекистон Республикаси Ҳукумати, Ўзбекистон Республикаси Марказий банки ёки таваккалчилик даражаси паст бўлган мамлакатлар Ҳукуматлари томонидан эмиссия қилинган ёки кафолатланган қимматли қоғозлар кўринишидаги гаров билан таъминланган ёки кафолатланган активлар, уларнинг қисмлари ва балансдан ташқари мажбуриятлар. Қимматли қоғозлар банк тасарруфида бўлиши ва белгиланган тартибга мувофиқ унга берилиши лозим. Кафолатлар тўғридан-тўғри ва ҳеч қандай шартларсиз, яъни уларни қўллашни чекловчи бирон-бир қўшимча шартларни ўзида қамраб олмаган бўлиши керак;

ўтказиш жараёнидаги пул ҳужжатлари (жумладан, йўлдаги нақд пуллар).

22. Ўртача таваккалчилик даражасига эга активлар (таваккалчилик даражаси 50 фоиз) ўз ичига жисмоний шахсларга бир оилага уй-жой сотиб олиш ёки қуриш учун берилган ва дастлабки гаров (гаров предметида эгалик қилишнинг имтиёзли ҳуқуқи) сифатида сотиб олинган ёки қурилатган уй-жой билан таъминланган кредитларни олади. Бунда кредит миқдорининг гаров қийматида нисбати 60 фоиздан ошмаслиги керак.

23. Юқори таваккалчилик даражасига эга активлар (таваккалчилик даражаси 100 фоиз) қуйидагиларни ўз ичига олади:

банк томонидан берилган барча кредитлар, мазкур Низомнинг 19–21-бандларида кўрсатилган кредитлар бундан мустасно;

банкнинг асосий воситалари ва бошқа хусусий мулклар;

«ўстирмаслик» мақоми берилган ёки реструктуризация қилинган кредитлар;

банк дастлабки гаров ҳуқуқига эга бўлмаган кредитлар;

таваккалчилик даражаси паст бўлган мамлакатларнинг депозитар институтларининг капитали бўлган қимматли қоғозлар;

миллий валютага деноминация қилинмаган ва миллий валютада молиялаштириш суммасидан ошиб кетган активлар;

бошқа барча активлар.

24. Ўта юқори таваккалчилик даражасига эга активлар (таваккалчилик даражаси 150 фоиз) қуйидагиларни ўз ичига олади:

суд жараёнидаги активлар ва (ёки) белгиланган тартибда ундирилмаган активлар;

қарзини тўлиқ ёки қисман ундириш учун банк балансига олинган кўчмас мулк;

икки йилдан кўп бўлган муддатда фойдаланилмаётган банкнинг кўчмас мулклар;

шартлари қайта кўриб чиқилган ёки муддати бир маротабадан ортиқ узайтирилган кредитлар.

5-боб. Балансдан ташқари воситалар

25. Таваккалчилик даражаси ҳисобга олинган активлар суммаси ҳисоб-китоб қилинганда, балансдан ташқари барча моддалар ҳисобга олинади, ички бозорда тузилган ҳосилавий (дереватив) воситалар (форвард, своп, опционлар ва бошқалар) бундан мустасно.

26. Балансдан ташқари моддаларнинг таваккалчилик тоифаси балансдан ташқари модданинг тўланмаган қолдиғи кредитни ҳисоблаш омилига кўпайтирилади ва олинган натижа балансдан ташқари модданинг баланс эквиваленти бўлиб, унга баланс ҳисоб рақамлари қоидаларига мувофиқ тегишли таваккалчилик даражаси белгиланади.

Агар балансдан ташқари модда ёки унинг қисми мазкур Низомнинг 4-бобида назарда тутилган тартибда кафолатланган ёки гаров билан таъминланган бўлса, таваккалчилик даражасини белгилаш контрапартнёрга эмас, балки кафолатчи тури ва кафолат тавсифига боғлиқ бўлади. Паст таваккалчилик омили балансдан ташқари модданинг Ўзбекистон Республикаси Марказий банки учун мақбул гаров ёки кафолат билан таъминланган ёки кафолатланган маълум бир қисмига қўлланиши мумкин.

27. 100 фоизли кредитни (активни) ҳисоблаш омили қўлланадиган балансдан ташқари моддаларга қуйидагилар киради:

номидан кафолатлар ёки захира аккредитиви берилган банк миждози битим ва бошқа мажбуриятларга мувофиқ ҳолда учинчи томон мажбуриятларни қоплашга лаёқатсиз бўлса, банкнинг учинчи томонга тўловлар тўғрисидаги юридик жиҳатдан чақириб олинмайдиган мажбуриятларини ўзида акс этган бевосита кредит ўрнини босувчилар, жумладан, умумий кафолатлар, захира аккредитивлари ва бошқа шунга ўхшаш битимлар; қайта сотиб олиш ҳақидаги келишув ёки бел-

гиланган шартларда активларни банкка қайтариш ҳақидаги келишувга мувофиқ сотилган активлар; активларни келажакда маълум бир муддатга сотиб олиш мажбурияти.

28. 50 фоизли кредитни (активни) ҳисоблаш омили қўлланиладиган балансдан ташқари моддалар қуйидагилардан иборат:

битим кафолатлари ёки муайян битимга нисбатан аккредитивлар сингари битимлар билан боғлиқ мажбуриятлар. Бу мажбуриятлар, агар унинг номидан мажбуриятлар чиқарилган банк мижози номолиявий тижорат мажбуриятларини амалга ошира олмаган бўлса, банкнинг учинчи шахсга компенсация тўлаш бўйича чақириб олинмайдиган мажбуриятлари ҳисобланади;

бошланғич тўлов муддати бир йилдан ортиқ бўлган кредит линияси ёки шунга ўхшаш келишув сингари кредит беришга доир мажбуриятларнинг ишлатилмаган қисми.

29. 20 фоизли кредитни (активни) ҳисоблаш омили қўлланиладиган балансдан ташқари моддалар қуйидагилардан иборат:

товарларни етказиб бериш билан таъминланган ҳужжатли аккредитив сингари савдо билан боғлиқ қисқа муддатли ёки ўзини-ўзи тугатувчи мажбуриятлар;

бошланғич тўлов муддати бир йил ва ундан кам бўлган кредит линияси ёки шунга ўхшаш келишув сингари кредит беришга доир мажбуриятларнинг ишлатилмаган қисми.

6-боб. Ҳосилавий (дереватив) воситалар

30. Банк томонидан форвард келишувлари, своплар, опционлар ва шунга ўхшаш ҳосилавий шартномалар амалга оширилганда, у битимлар тўлиқ номинал қийматида кредит таваккалчилигига учрамайди. Шартнома мажбуриятлари контрагент томонидан бажарилмаганлиги, банк учун пул оқимини алмаштиришнинг потенциал қиймати таваккалчилик ҳисобланади.

31. Ҳосилавий (дереватив) воситанинг баланс эквиваленти ҳисоблаш омилини ҳар бир воситанинг номинал қийматига кўпайтириш орқали қуйидаги жадвалга асосан аниқланади.

Тўлов муддатлари	Ҳосилавий воситалар (%)	
	Фоиз ставкаси асосланган	Валюта алмашув курсларига асосланган
Бир йилгача	0,5	2,0
Бир йилдан икки йилгача	1,0	5,0 (масалан 2+3)
Кейинги йил учун	1,0	3,0

Ҳисоблаш омили миқдори восита тавсифи ва барча воситалар бўйича қолган қоплаш муддати-га боғлиқ, бошланғич қоплаш муддати қўлланиладиган валютавий шартномалар ва олтин бундан мустасно. Юқоридаги усул бўйича ҳисобланган эквивалентларга қарздор тури, кафолат табиати ва таъминотига қараб баланс воситалари сингари таваккалчилик қўлланилади.

7-боб. Капиталнинг монандлигининг ҳисобланиши

32. Таваккалчиликни ҳисобга олган ҳолдаги активларнинг умумий суммаси (ТАУС) чегирмалар ажратилган ҳолда таваккалчиликни ҳисобга олган ҳолдаги баланс ва балансдан ташқари активлар йиғиндиси сифатида аниқланади.

33. 2015 йил 1 сентябридан бошлаб таваккалчиликни ҳисобга олган ҳолдаги активларнинг умумий миқдори (ТАУС) қуйидаги тарзда ҳисобланади:

$ТАУС = \text{Чегирмалар чиқарилган таваккалчиликни ҳисобга олган ҳолдаги баланс ва балансдан ташқари активлар суммаси} + \text{Операцион таваккалчиликлар суммаси (ОТ)} + \text{Бозор таваккалчиликлари суммаси (БТ)};$

$ОТ = (100 / \text{белгиланган } K1 \text{ нинг энг кичик даражаси}) \times (\text{Банкнинг охириги уч йилдаги ялпи даромадининг ўртача суммаси} \times 15 \text{ фоиз});$

$\text{Ялпи даромад} = (\text{фоизли даромадлар} - \text{фоизли харажатлар}) + \text{бошқа даромадлар}.$

Агар ялпи даромад қайсидир йилда нолга тенг ёки салбий кўринишда бўлганда, ўртача кўрсаткични ҳисоблашда у махраждан ва суратдан чиқариб ташланиши лозим.

$БТ = (100 / \text{белгиланган } K1 \text{ нинг энг кичик даражаси}) \times (\text{Очиқ валюта позицияларининг жами миқдори} \times 10 \text{ фоиз}).$

Очиқ валюта позицияларининг умумий суммасини ҳисоблашда хорижий валюталарнинг умумий узун ёки умумий қисқа кўрсаткичлари йиғиндисининг мутлоқ кўрсаткичининг энг каттаси олинади.

34. Регулятив капиталнинг таваккалчиликни ҳисобга олган ҳолдаги активларнинг умумий суммасига нисбати 10 фоиздан кам бўлмаслиги керак. Регулятив капиталнинг монандлик коэффиценти $K1$ қуйидаги тарзда ҳисобланади:

$$K1 = PK / ТАУС.$$

2016 йил 1 январдан бошлаб $K1$ нинг энг кичик даражаси 0,115 (11,5 фоиз) миқдорида белгиланади.

2019 йил 1 январдан бошлаб банклар таваккалчиликни ҳисобга олган ҳолдаги активларнинг 3,0 фоизи миқдоридаги капитални консервация қилиш буферини ҳисобга олган ҳолда $K1$ нинг энг кичик даражасини 0,145 (14,5 фоиз) миқдорида таъминлашлари шарт.

Шунингдек, 2017 йилнинг январидан ушбу кўрсаткич 0,125 (12,5 фоиз); 2018 йилнинг 1 январидан ушбу кўрсаткич 0,135 (13,5 фоиз) ташкил этади.

Капиталнинг консервация буфери таваккалчиликни ҳисобга олган ҳолдаги активларнинг 3,0 фоизи миқдоридаги қўшимча захирадан иборат. Бундай захирадан мақсад банклар томонидан молиявий ва иқтисодий қийинчилик давларида зарарларни қоплаш учун ишлатилиши мумкин бўлган

капитал захирасининг таъминланишини кафолатлаш ҳисобланади.

35. I даражали капиталнинг монандлик коэффициенти $K2 = I$ даражали капитал/ТАУС сифатида аниқланади.

36. Капиталнинг консервация буфери таваккалчиликни ҳисобга олган ҳолдаги барча активларнинг 3,0 фоизи сифатли I даражали капитал бўлишини ҳисобга олган ҳолда ва Базель 3 меъёрларига мувофиқ K2 коэффициенти 2015 йилнинг 1 сентябридан 0,075 (7,5 фоиз); 2016 йилнинг 1 январидан 0,085 (8,5 фоиз); 2017 йилнинг 1 январидан 0,095 (9,5 фоиз); 2018 йилнинг 1 январидан 0,105 (10,5 фоиз) ва 2019 йилнинг 1 январидан 0,110 (11 фоиз) миқдоридан кам бўлмаслиги лозим.

37. Банклар 2015 – 2018 йилларда солиқлар тўлангандан сўнг қоладиган соф фойдадан ажратмалар ажратиш орқали қуйида келтирилган кўрсаткичлардан кам бўлмаган миқдорда капитални ошириш бўйича барча чораларни кўришлари лозим.

Капиталнинг монандлигига қўйилган минимал талаблар (%)			
Талаб қўйиш санаси	Регулятив капиталга, (K1)	I даражали капиталга, (K2)	I даражали асосий капиталнинг регулятив капиталдаги улуши
01.09.2015	10	7,5	6
01.01.2016	11,5	8,5	7
01.01.2017	12,5	9,5	7,5
01.01.2018	13,5	10,5	8,5
01.01.2019	14,5	11	9,5

38. Капиталнинг монандлик даражаси талаблари билан бир қаторда банклар I даражали капитални номоддий активларни чегириб ташланган ҳолда мазкур Низомнинг 5 ва 6-бобларда назарда тутилган активлар қўшилган умумий активлар суммасига нисбати сифатида аниқланадиган левераж коэффициентиغا риоя этишлари керак:

$K3 = I$ даражали капитал / (Умумий активлар + мазкур Низомнинг 5 ва 6-боблардаги активлар – Номоддий активлар). Левераж коэффициентининг энг кичик даражаси 0,06 (6 фоиз)га тенг.

Левераж коэффициентини ҳисоблашда келгусида баланс активларида акс этиши эҳтимоли бўлган банк баланснинг «Кўзда тутилмаган ҳолатлар» ҳисобварақларидаги активлар ҳам ҳисобга олинади. Буларга капитални монандлигини ҳисоблашда қўлланиладиган активлар киради.

Балансдан ташқари активлар леверажнинг асосий манбаси ҳисобланади. Шунинг учун банклар левераж коэффициентини ҳисоблашда юқорида қайд этилган балансдан ташқари активларни, кредитнинг қайта ҳисоблаш омилини (100 фоиз) қўллаган ҳолда, қуйидаги икки ҳолатдан ташқари, ҳисоблашлари лозим:

ҳосилавий (дереватив) операциялар капитал монандлигини ҳисоблашда фойдаланиладиган «таваккалчиликка дастлабки мойиллик»ка мувофиқ ўтказилиши;

банк ҳар доим ўзи томонидан сўзсиз бекор қиладиган барча мажбуриятлар учун 10 фоизлик кредитнинг қайта ҳисоблаш омилини қўллаши лозим.

39. Ўзбекистон Республикаси Марказий банки банклардан уларнинг фаолиятига хос таваккалчилик, иқтисодий шарт-шароит ва молиявий аҳволдан келиб чиқиб, капитал монандлигининг янада юқори коэффициенти таъминланишини талаб қилиши мумкин. Бундай таваккалчиликлар муаммоли кредитларнинг катта ҳажми, соф зарарлар, активларнинг юқори даражада ўсиши, фоиз ставкалари бўйича юқори даражали таваккалчиликнинг юзага келиши ёки таваккалчиликка асосаланган фаолиятга жалб қилиниш кабиларни ўз ичига олади, бироқ улар билан чекланиб қолмайди.

8-боб. Якуний қоидалар

40. Банк молиявий йил натижалари бўйича ва оралик дивиденд тўланаётган давр учун молиявий ҳисоботнинг тўғрилиги ҳақида аудиторлик ҳулосаси мавжуд бўлган тақдирда ҳамда капитални оширишга ажратмалар амалга оширилгандан сўнг акциядорларига дивидендлар тўланади.

41. Дивидендлар эҳтимолий йўқотишларни қоплаш резервлари шакллантирилгандан ҳамда Ўзбекистон Республикаси Марказий банки талабларига мувофиқ тузатишлар амалга оширилгандан сўнг тўланиши мумкин.

Банклар қуйидаги ҳолларда дивиденд тўлаш (эълон қилиш) тўғрисида қарор қабул қилиш ҳуқуқига эга эмас:

дивидендлар тўлаш пайтида банк иқтисодий ночорлик (банкротлик) аломатларига эга бўлса ёки кўрсатилган аломатлар банкда дивидендлар тўлаш натижасида пайдо бўлса;

банк соф активлари қиймати унинг устав ва захира капитали суммасидан кам бўлса;

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки томонидан белгиланган иқтисодий нормативларни бузиш, шунингдек, агар дивидендлар тўлаш натижасида иқтисодий нормативлар бузилиб, бунинг оқибатида омонатчилар ва кредиторлар манфаатларига жиддий хавф туғилиши мумкин бўлса;

банкка нисбатан Ўзбекистон Республикаси Марказий банкининг дивидендлар тўлашни тўхтатиш тўғрисида талаби мавжуд бўлса.

42. Банк Кенгаши ҳар йили банкнинг кредит ва инвестиция сиёсатининг асосий йўналишларини ишлаб чиқиш ва тасдиқлаш чоғида фойдадан капитални оширишга йўналтириладиган ажратмалар миқдорини эътиборга олиши лозим.

43. Капитали мазкур Низом талабларига мувофиқ бўлмаган банклар қуйидагиларни ўз ичига олувчи капиталга қўйиладиган талабларнинг бажарилишини таъминлаш бўйича чора-тадбирлар режасини ишлаб чиқишлари керак:

банк капиталини монандлик даражасига кўта-

риш учун зарур бўлган стратегия ва хатти-ҳаракатлар;

режанинг амал қилиш даври мобайнида белгиланадиган капиталнинг чекланган миқдорлари;

банкнинг фаолиятига белгиланган чекловлар таъсири остида режа билан қамраб олинadиган давр учун тадбирлар режаси;

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки талабларига мувофиқ бошқа ахборот.

44. Чора-тадбирлар режаси ижро муддатлари кўрсатилган ҳолда, капиталнинг монандлигига

қўйиладиган талабларда номувофиклик юзага келган ва у банкнинг молиявий ҳисоботида акс эттирилган пайтдан бошлаб 30 кун ичида Ўзбекистон Республикаси Марказий банкига кўриб чиқиш учун тақдим этилиши керак.

45. Мазкур Низом талаблари банклар томонидан бузилган тақдирда Ўзбекистон Республикаси Марказий банки Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикасининг Марказий банки тўғрисида»ги Қонунининг 53-моддасида назарда тутилган чора ва санкцияларни қўллашга ҳақли.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАРКАЗИЙ БАНКИ БОШҚАРУВИНИНГ ҚАРОРИ

Тижорат банклари томонидан қимматли қоғозлар билан ўтказиладиган операцияларга ва уларнинг бошқа корхоналар устав капиталида қатнашишига қўйиладиган талаблар тўғрисидаги Низомга ўзгартиришлар киритиш ҳақида

*Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигида
2015 йил 29 июль куни 1894-1-сон билан
давлат рўйхатидан ўтказилди.*

Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикасининг Марказий банки тўғрисида»ги ва «Қимматли қоғозлар бозори тўғрисида»ги қонунларига мувофиқ Ўзбекистон Республикаси Марказий банки Бошқаруви **ҚАРОР ҚИЛАДИ:**

1. Ўзбекистон Республикаси Марказий банки Бошқарувининг 2008 йил 27 декабрдаги 30/2-сон қарори (рўйхат рақами 1894, 2009 йил 2 февраль) (Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари

тўплами, 2009 й., 6-сон, 57-модда) билан тасдиқланган Тижорат банклари томонидан қимматли қоғозлар билан ўтказиладиган операцияларга ва уларнинг бошқа корхоналар устав капиталида қатнашишига қўйиладиган талаблар тўғрисидаги Низомга иловага мувофиқ ўзгартиришлар киритилсин.

2. Мазкур қарор расмий эълон қилинган кундан эътиборан кучга киради.

**Ўзбекистон Республикаси
Марказий банки раиси**
Тошкент ш.,
2015 йил 22 июль,
19/5-сон

Ф. МУЛЛАЖОНОВ

*Ўзбекистон Республикаси
Марказий банки Бошқарувининг
2015 йил 22 июлдаги
19/5-сонли қарорига
ИЛОВА*

Тижорат банклари томонидан қимматли қоғозлар билан ўтказиладиган операцияларга ва уларнинг бошқа корхоналар устав капиталида қатнашишига қўйиладиган талаблар тўғрисидаги Низомга киритилаётган ўзгартиришлар

1. Муқаддима қуйидаги тахрирда баён этилсин:
«Мазкур Низом Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикасининг Марказий банки тўғрисида»ги, «Банклар ва банк фаолияти тўғрисида»ги, «Акциядорлик жамиятлари ва акциядорларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида»ги ва «Қимматли қоғозлар бозори тўғрисида»ги қонунларига мувофиқ Ўзбекистон Республикаси Марказий банки (бундан буён матнда Марказий банк деб юритилади) томонидан тижорат банкларининг қимматли қоғозлар билан ўтказиладиган операцияларига ва уларнинг бошқа корхоналар устав капиталида қатнашишига

қўйиладиган талаб ва меъёрларни белгилайди.».

2. 1-банд қуйидаги тахрирда баён этилсин:

«1. Тижорат банклари қимматли қоғозлар бозоридаги фаолиятини Ўзбекистон Республикасининг «Банклар ва банк фаолияти тўғрисида»ги, «Акциядорлик жамиятлари ва акциядорларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида»ги ва «Қимматли қоғозлар бозори тўғрисида»ги қонунлари, мазкур Низом ҳамда бошқа қонун ҳужжатларига мувофиқ амалга оширадилар.».

3. Иловадаги «ссудаларига» деган сўз «кредитларига» деган сўз билан алмаштирилсин.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАРКАЗИЙ БАНКИ БОШҚАРУВИНИНГ
Қ А Р О Р И**«Банкларни рўйхатга олиш ва улар фаолиятини лицензиялаш тартиби
тўғрисидаги Низомни тасдиқлаш ҳақида»ги қарорга ўзгартиришлар
киритиш тўғрисида***Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигида**2015 йил 30 июль куни 2014-9-сон билан**давлат рўйхатидан ўтказилди.*

Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикасининг Марказий банки тўғрисида»ги, «Банклар ва банк фаолияти тўғрисида»ги, «Акциядорлик жамиятлари ва акциядорларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида»ги ва «Қимматли қоғозлар бозори тўғрисида»ги қонунларига мувофиқ Ўзбекистон Республикаси Марказий банки

ҚАРОР ҚИЛАДИ:

1. Ўзбекистон Республикаси Марказий банки

**Ўзбекистон Республикаси
Марказий банки раиси**

Тошкент ш.,
2015 йил 22 июль,
19/9-сон

Бошқарувининг 2009 йил 15 августдаги 23/3-сонли «Банкларни рўйхатга олиш ва улар фаолиятини лицензиялаш тартиби тўғрисидаги Низомни тасдиқлаш ҳақида»ги қарорига (рўйхат рақами 2014, 2009 йил 8 октябрь) (Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2009 й., 41-сон, 447-модда) иловага мувофиқ ўзгартиришлар киритилсин.

2. Мазкур қарор расмий эълон қилинган кундан эътиборан кучга киради.

Ф. МУЛЛАЖОНОВ

Ўзбекистон Республикаси
Марказий банки Бошқарувининг
2015 йил 22 июлдаги
19/9-сонли қарорига
ИЛОВА

**«Банкларни рўйхатга олиш ва улар фаолиятини лицензиялаш тартиби
тўғрисидаги Низомни тасдиқлаш ҳақида»ги қарорга киритилаётган
ўзгартиришлар**

1. Қарорнинг муқаддимаси қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикасининг Марказий банки тўғрисида»ги, «Банклар ва банк фаолияти тўғрисида»ги, «Акциядорлик жамиятлари ва акциядорларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида»ги ҳамда «Қимматли қоғозлар бозори тўғрисида»ги қонунларига мувофиқ Ўзбекистон Республикаси Марказий банки Бошқаруви **қарор қилади:**».

2. Низомда:

а) муқаддима қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Мазкур Низом Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикасининг Марказий банки тўғрисида»ги, «Банклар ва банк фаолияти тўғрисида»ги, «Акциядорлик жамиятлари ва акциядорларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида»ги ҳамда «Қимматли қоғозлар бозори тўғрисида»ги қонунларига мувофиқ Ўзбекистон Республикаси ҳудудида банкларни рўйхатга олиш ва уларга банк операцияларини амалга ошириш ҳуқуқини берувчи лицензия (бундан кейинги ўринларда ли-

цензия деб юритилади) бериш тартибини белгилайди.»;

б) 2-банд қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Банклар Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик кодекси, «Банклар ва банк фаолияти тўғрисида»ги, «Акциядорлик жамиятлари ва акциядорларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида»ги қонунлари ҳамда бошқа қонун ҳужжатларига мувофиқ, қоида тариқасида, акциядорлик жамияти тарзида ташкил этилади.»;

в) 4-банднинг учинчи хатбошиси қуйидаги таҳрирда баён этилсин:

«Қимматли қоғозлар бозори тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг 53-моддасига асосан, юридик ёки жисмоний шахс ёхуд ўзаро келишув билан боғланган ёки бир-бирининг мол-мулкни назорат қилувчи юридик ва жисмоний шахслар гуруҳи томонидан бир ёки бир неча битим натижасида банк акцияларининг 5 фоизидан ортигини олиш Ўзбекистон Республикаси Марказий банки хабардор қилинишини, 20 фоиздан ортигини олиш эса, олдиндан унинг розилигини олишни талаб қилади.».

STATISTIKA

ЎЗРТХБ фаолияти натижалари ҳақида маълумот

2015 йилнинг биринчи ярим йиллигида

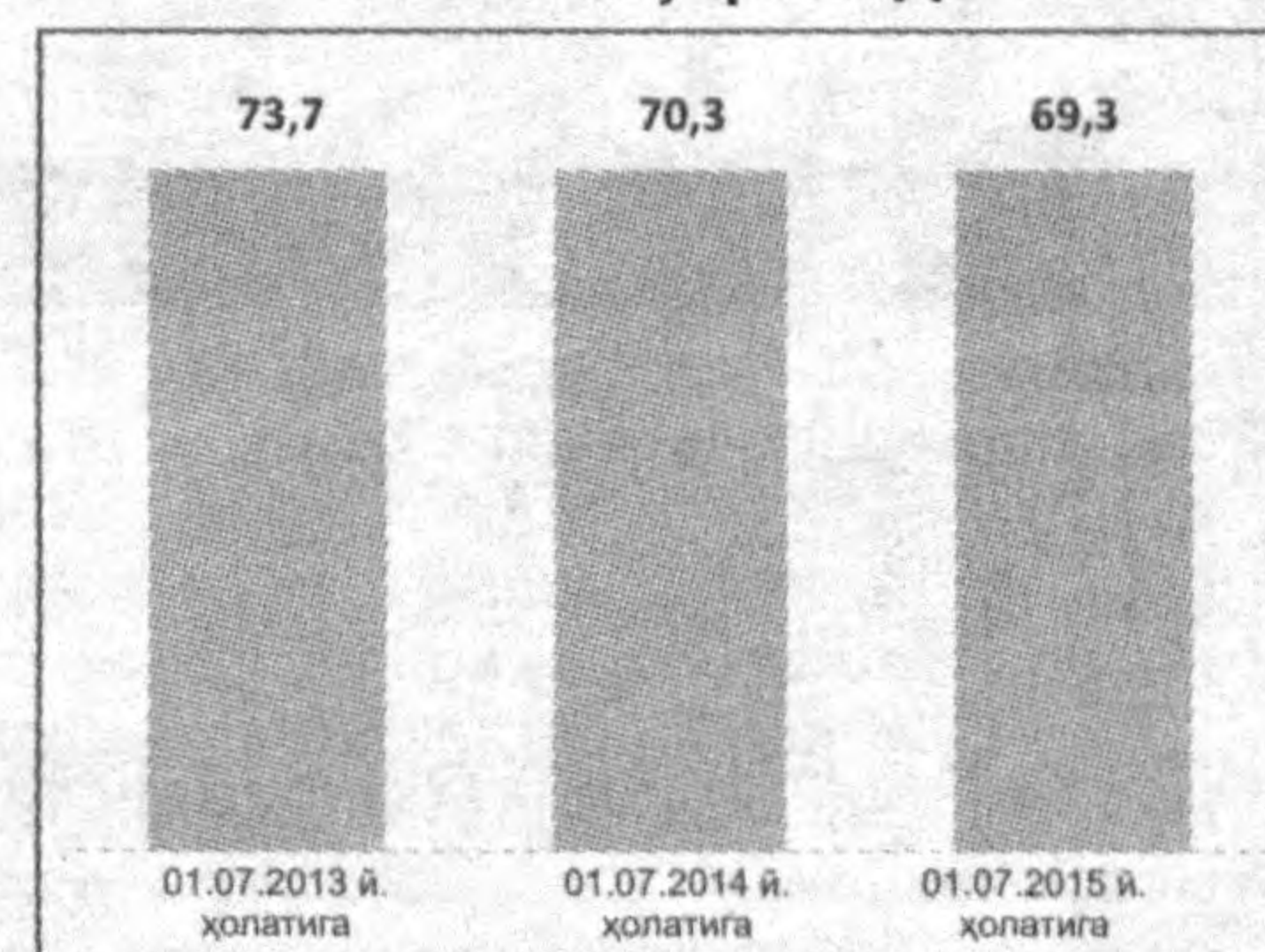
	01.07.2013 й.	01.07.2014 й.	01.07.2015 й.
ЎЗРТХБдаги битимлар умумий ҳажми, млрд. сўмда	3 370,1	4 214,9	4 102,0
Биржа савдоларидаги битимлар ҳажми, млрд. сўмда	2 922,6	3 421,8	3 245,3
шундан: юқори нархланган маҳсулотлар (БМК №57), млрд. сўмда	2 483,5	2 965,0	2 844,1
биржа савдоларининг ЎЗРТХБ битимлари умумий ҳажмидаги улуши, фоизда	86,7	81,2	79,1
юқори нархланган маҳсулотларнинг ЎЗРТХБ битимлари умумий ҳажмидаги улуши, фоизда	73,7	70,3	69,3
биржа савдоларида иштирок этувчи ишлаб чиқарувчиларнинг қўшимча даромадлари, млрд. сўмда	1 014,8	1 378,4	1 004,1
КБ ва ХТ субъектлари томонидан сотиб олинган маҳсулотлар, млрд. сўмда	1 263,0	2 009,6	2 361,7
КБ ва ХТ субъектлари томонидан сотиб олинган маҳсулотларнинг маҳсулотлар реализацияси умумий ҳажмидаги улуши, фоизда	37,5	47,7	57,6
КБ ва ХТ субъектлари томонидан реализация қилинган маҳсулотлар, млрд. сўмда	371,2	739,0	892,3
КБ ва ХТ субъектлари томонидан реализация қилинган маҳсулотларнинг маҳсулотлар реализацияси умумий ҳажмидаги улуши, фоизда	11,0	17,5	21,8
Кўргазма-ярмарка савдоларидаги битимлар ҳажми, млрд. сўмда	270,7	434,3	467,3
Экспорт, млрд. сўмда	162,7	195,9	67,4
Давлат харидлари бўйича битимлар ҳажми, млрд. сўмда	176,9	195,8	210,6
амалга оширилган битимларнинг умумий бошланғич нархи, млрд. сўмда	-	242,6	270,6
бюджет маблағларининг тежалиши, млрд. сўмда	36,1	46,8	60,0
бюджет маблағларининг бошланғич нархга нисбатан тежалиши, фоизда	16,9	19,3	22,2
маҳсулот етказиб берувчилар (иш, хизмат), донда	10 069	15 355	36 224
жумладан: кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектлари, донда	8 349	13 885	35 569
КБ ва ХТ субъектларининг етказиб берувчиларнинг умумий сонидagi улуши, фоизда	82,9	90,4	98,2
фаолият юритаётган маҳсулот етказиб берувчилар (иш, хизмат), донда	-	8 870	10 351
фаолият юритаётган маҳсулот етказиб берувчиларнинг улуши, фоизда	-	57,8	28,6
битимларнинг ўртача нархи, минг сўмда	1 441,2	1 661,5	1 778,1
Корпоратив харидлар бўйича битимлар ҳажми, млрд. сўмда	-	162,9	170,8
пул маблағларининг тежалиши, млрд. сўмда	-	33,5	35,9
пул маблағларининг бошланғич нархга нисбатан тежалиши, фоизда	-	17,1	17,4
битимларнинг ўртача нархи, минг сўмда	-	20 135,5	19 643,5
Электрон каталогдаги битимлар ҳажми, млрд. сўмда	-	-	8,0
пул маблағларининг тежалиши, млрд. сўмда	-	-	1,2
пул маблағларининг бошланғич нархга нисбатан тежалиши, фоизда	-	-	13,1
битимларнинг ўртача нархи, минг сўмда	-	-	935,7

ЎЗРТХБ битимлари умумий ҳажмининг таркиби

(яқунига кўра фоизда, ички айлана – 01.07.2013 й. ҳолатига, ўртадаги айлана – 01.07.2014 й. ҳолатига, ташқи айлана – 01.07.2015 й. ҳолатига)

Юқори нархланган маҳсулотларнинг ЎЗРТХБ битимлари умумий ҳажмидаги солиштирма нисбати, фоизда

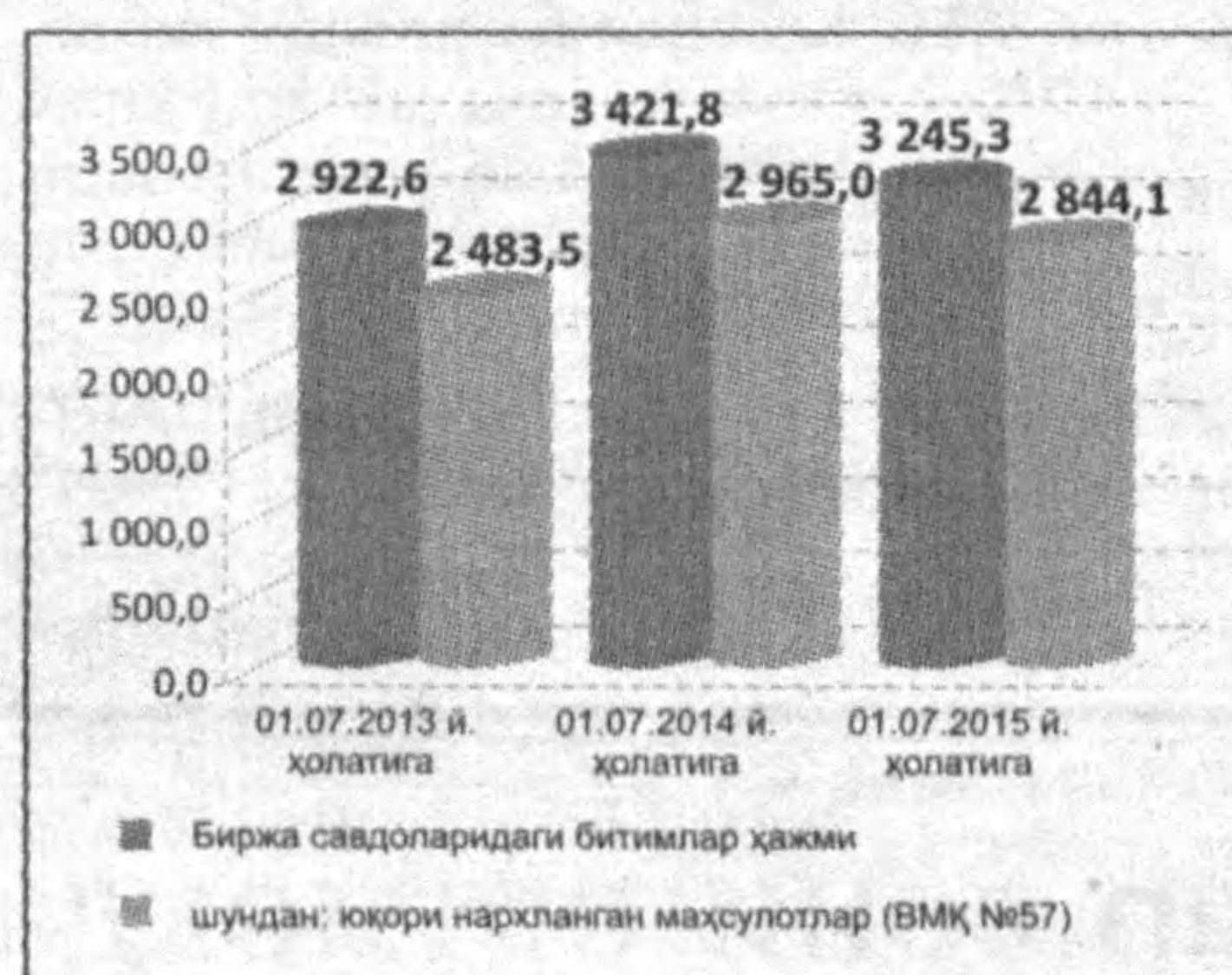
ЎЗРТХБ савдоларида КБ ва ХТ субъектлари томонидан сотиб олинган маҳсулотлар ҳажми ҳақида маълумот

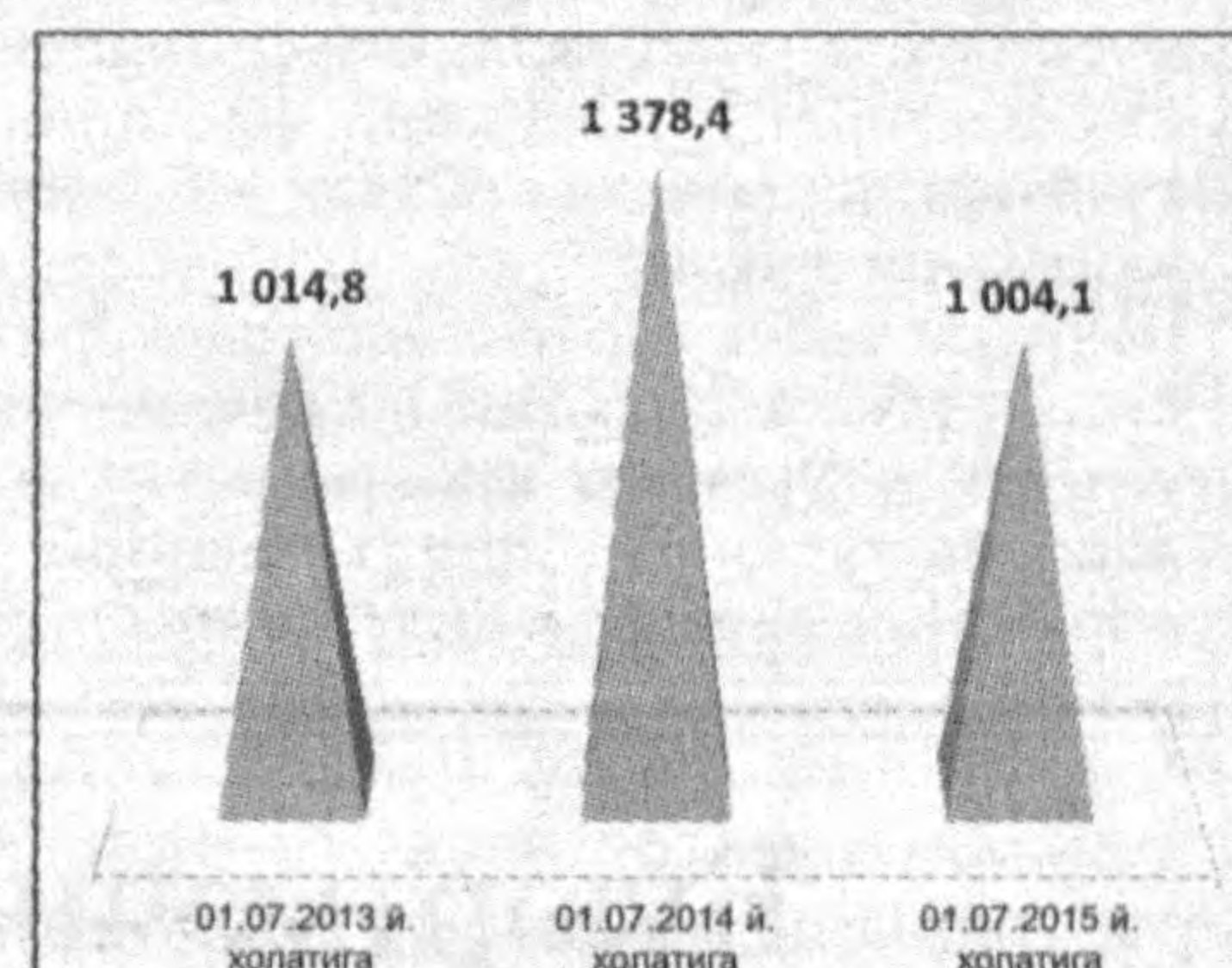
КБ ва ХТ субъектларининг ЎЗРТХБ савдоларидаги маҳсулотлар реализацияси ҳажми ҳақида маълумот

Биржа савдоларидаги ва юқори нархланган маҳсулотлар бўйича битимлар ҳажми

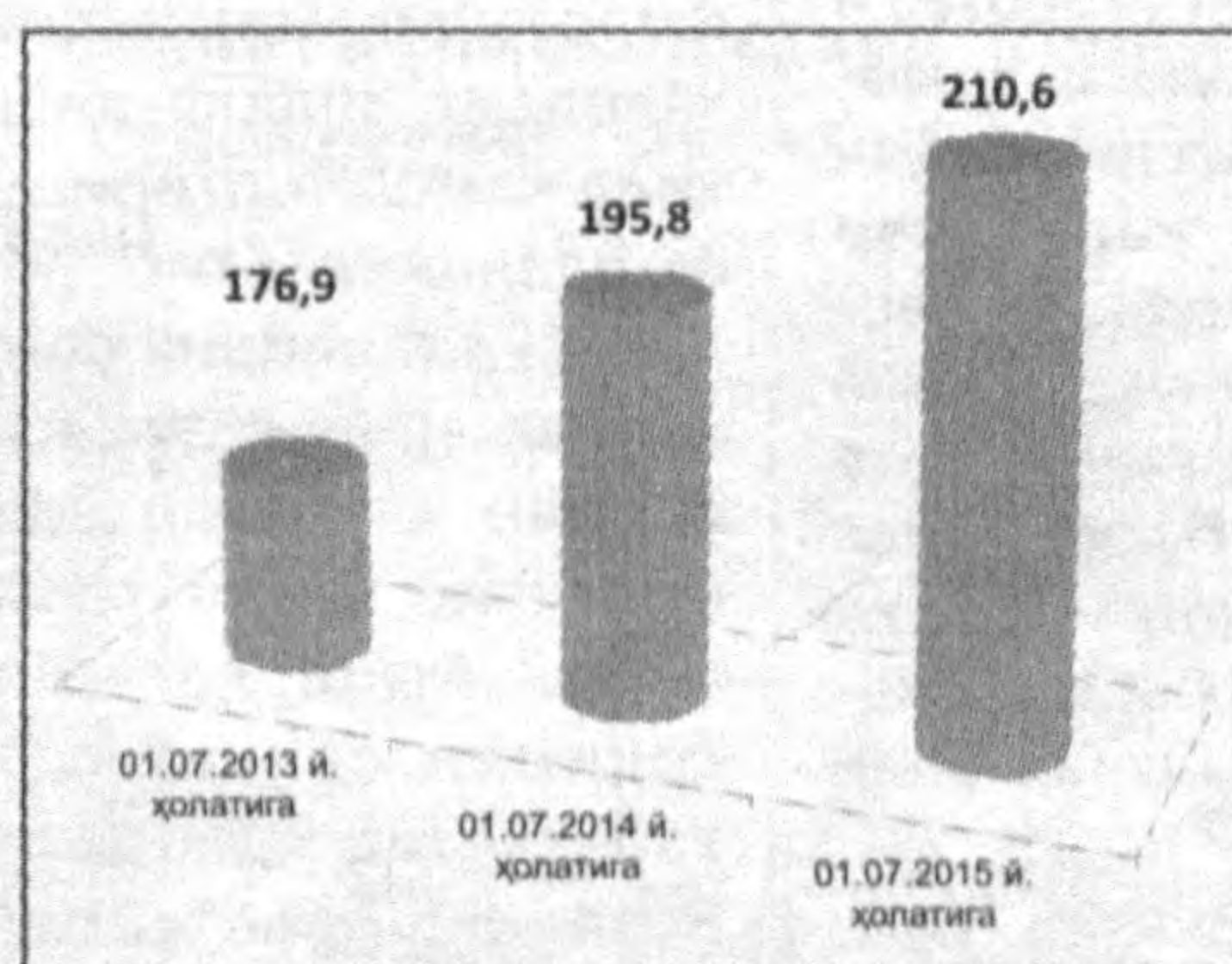
Биржа савдоларида иштирок этувчи ишлаб чиқарувчиларнинг қўшимча даромадлари ҳақида маълумот

Кўргазма-ярмарка савдоларидаги битимлар ҳажми, млрд. сўмда

Давлат харидлари бўйича битимлар ҳажми, млрд. сўмда

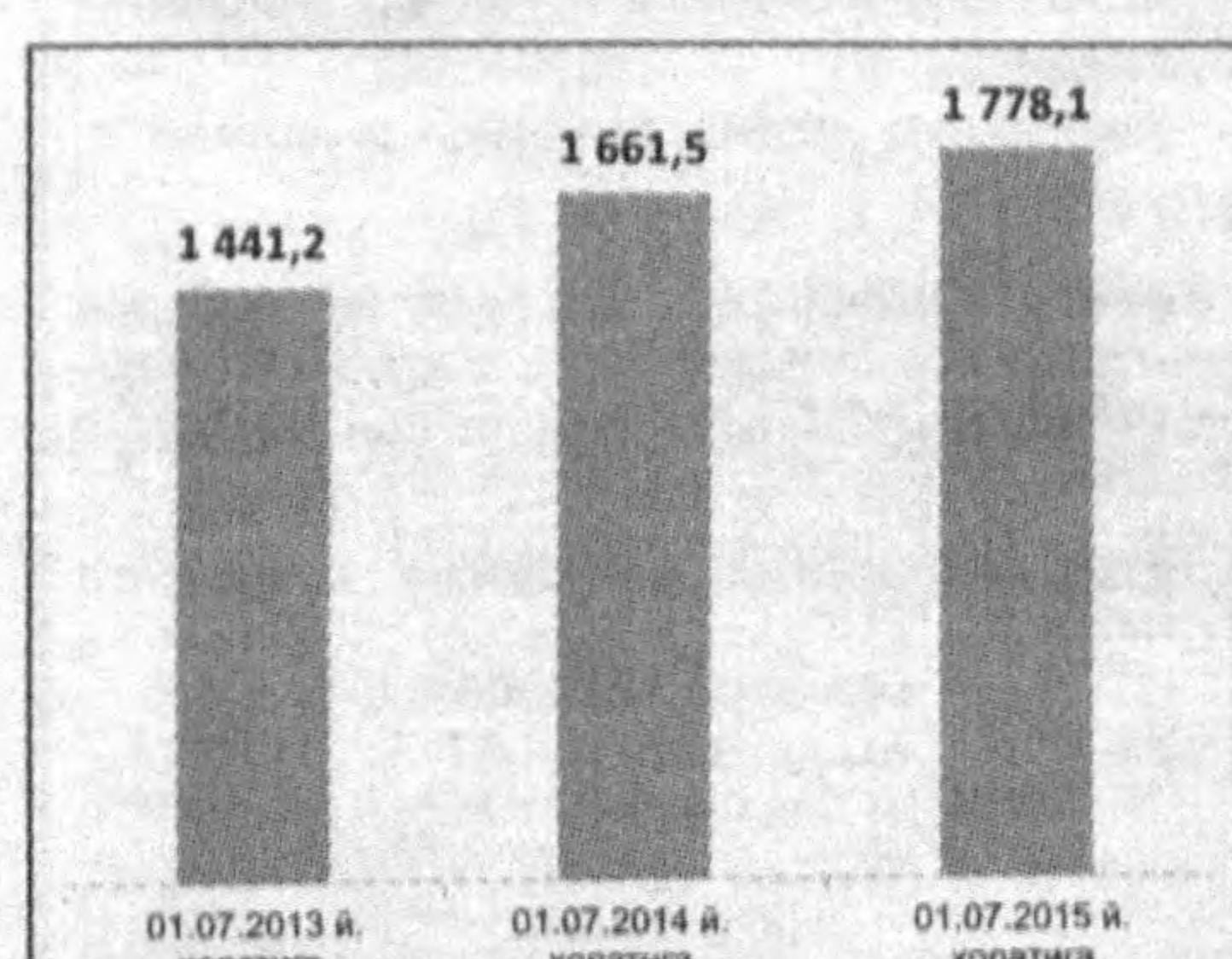
Давлат харидлари бўйича битимлар секторида бюджет маблағларини тежаш ҳақида маълумот

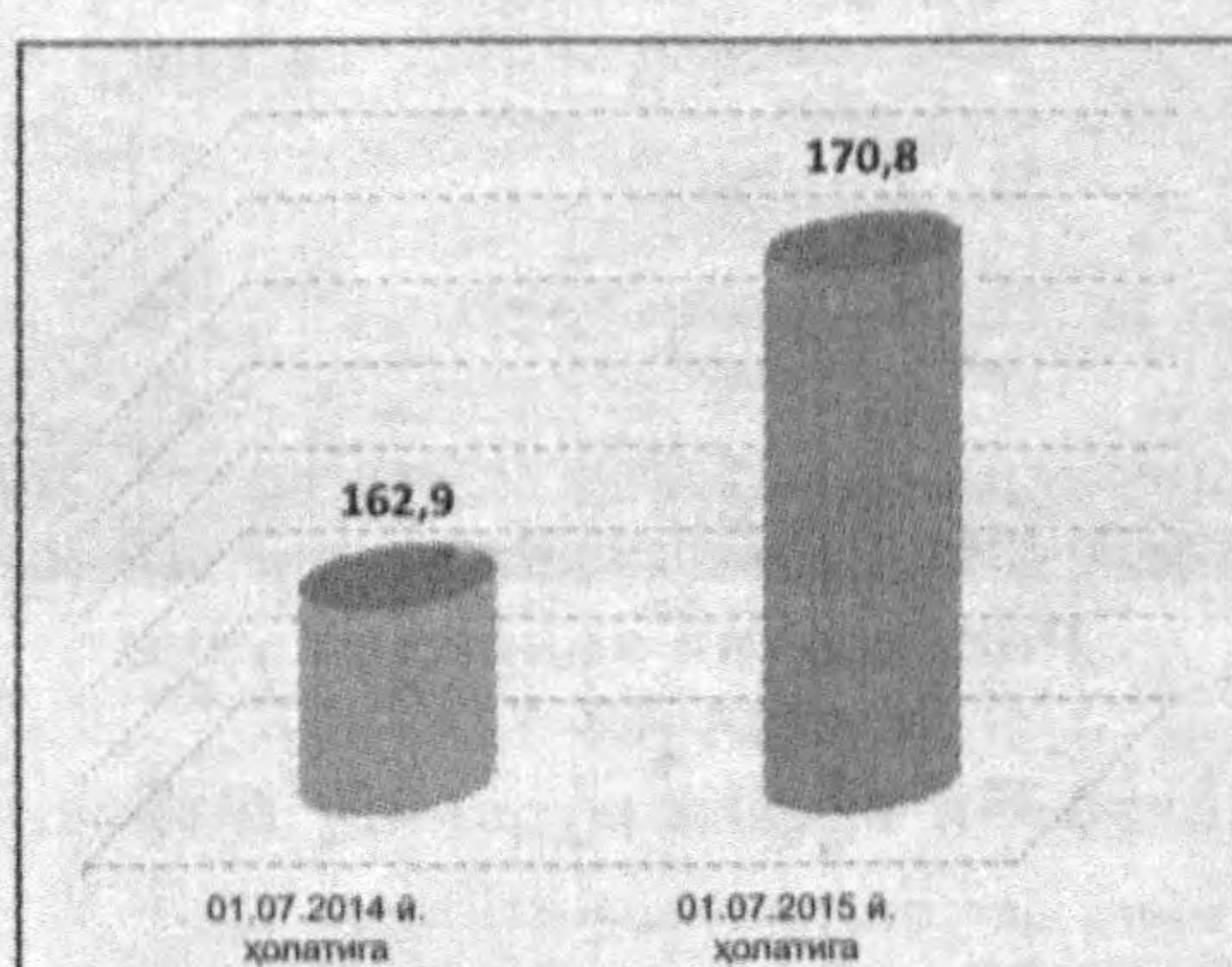
Давлат харидлари бўйича битимлар секторида маҳсулот етказиб берувчилар (иш, хизмат) ҳақида маълумот

Давлат харидлари бўйича битимларнинг ўртача нархи, млрд. сўмда

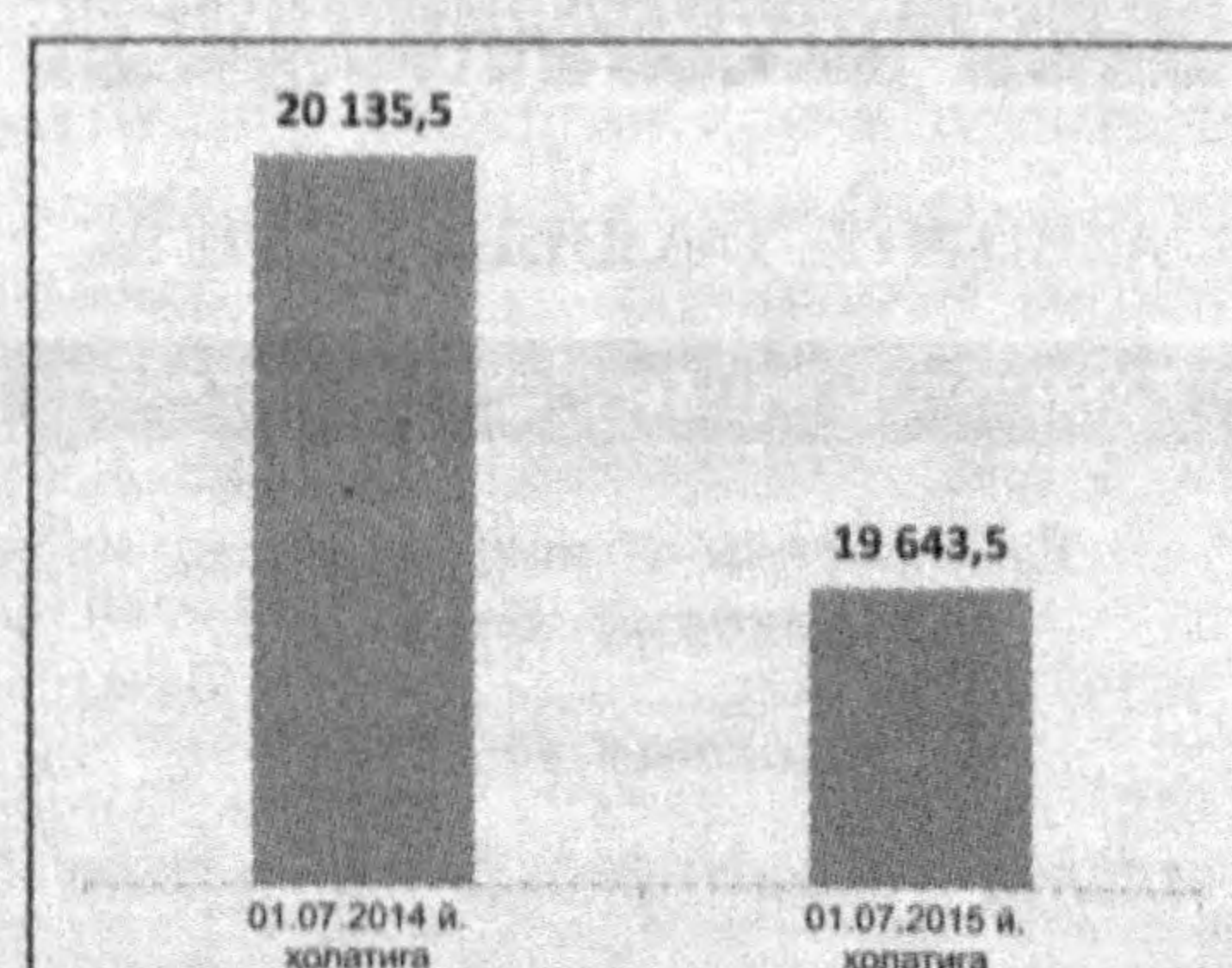
Корпоратив харидлар бўйича битимлар ҳажми, млрд. сўмда

Корпоратив харидлар бўйича битимлар секторида бюджет маблағларининг тежалиши ҳақида маълумот

Корпоратив харидлар бўйича битимларнинг ўртача нархи, минг сўмда

XABARLAR, VOQEALAR

Реклама ўрнида

Х Банклараро спартакиадада «ASIA ALLIANCE BANK» жамоаси ғолиб бўлди

Ўзбекистон Республикаси Мустақиллигининг 24 йиллигига бағишлаб ўтказилган Х Банклараро спартакиада 2015 йил 1 августда ўз поёнига етди. Спартакиада теннис бўйича мусобақа билан якунланди.

Ушбу мусобақада «ASIA ALLIANCE BANK» акциядорлик-тижорат банки жамоаси спортнинг теннис тури бўйича бор маҳоратини ишга солиб, барча рақиб жамоа вакиллари мағлуб этишга муваффақ бўлди. Унда қўлга киритилган натижа ёрдамида турнир жадвалдан умумжамоа ҳисобида биринчи ўринни эгаллади.

Банклараро спартакиадада ҳар йили банклар фаол иштирок этади. «ASIA ALLIANCE BANK» АТБ жорий йилги спартакиадада спортнинг бадминтон, стол тенниси, волейбол, мини-футбол, баскетбол, сузиш ва теннис сингари 7 тури бўйича мусобақаларда қатнашди. Умумий ҳисобда «ASIA ALLIANCE BANK» АТБ жамоаси вакиллари спартакиадада муносиб даражада иштирок этди ва қуйидаги натижаларни қўлга киритди:

Теннис бўйича 1-ўрин;
Баскетбол ва бадминтон бўйича 2-ўрин;
Сузиш бўйича 3-ўрин.

Таъкидлаш лозим, жамоа ходимларининг мусобақага тайёргарликни самарали амалга оширишлари, уларнинг жисмоний машғулотлар ва спортга бўлган иштиёқини қучайтириш мақсадида Банк Раҳбарияти томонидан барча зарур шароитлар яратиб берилди. Истаган ходим банкнинг Касаба уюшмаси кўмитаси кўмагида сузиш ҳавзалари ва турли хил спорт секцияларининг абонемент чиптаси билан таъминланмоқ-

да, уларнинг соғлом турмуш тарзини юртишга бўлган иштиёқи қўллаб-қувватланмоқда. Барчага маълумки, спорт инсон саломатлигига ижобий таъсир кўрсатиб, инсонга доимо куч-ғайрат бағишлайди. Бу эса, ўз навбатида спортда ҳам, касбий фаолиятда ҳам кишига муваффақият ҳамроҳ бўлишига олиб келади.

Бир сўз билан айтганда, банкнинг спорт бўйича терма жамоаси ҳар бир аъзоси ўз салоҳиятини тўла намоён этишлари учун кенг миқёсли чора-тадбирлар амалга оширилган. Шу боис, Х Банклараро спартакиадада эришилган натижа аҳил ва иноқ жамоа аъзолари учун муҳим аҳамият касб этмоқда.

Банк ходимлари маҳоратларини тўла намойиш этиб, ғолиблик шохсупасига чиқар экан, кучли ирода ва ҳаракат соҳиби эканликларини яна бир бор исботлашди ҳамда Спартакиаданинг етакчилари сафидан жой олишди.

Шу муносабат билан «ASIA ALLIANCE BANK» АТБ жамоаси вакиллари ҳамда, айниқса, мусобақанинг барча иштирокчиларини чин дилдан қутлаймиз ва уларга спорт ва ўз соҳаларида улкан, янгидан-янги марраларга эришишларини тилаб қоламиз.

**«ASIA ALLIANCE BANK» АТБ
Матбуот хизмати.**

Хизматлар лицензияланган.

Буюртмачилар сони ортмоқда

Наманган вилояти Тўрақўрғон туманидаги «Бунёдкор классик сервис» масъулияти чекланган жамиятида ишлаб чиқарилаётган қурилиш ашёлари бинокорларга ҳар жиҳатдан маъқул тушмоқда.

Бу, асосан, уларни буюртмачи истаган ранг ва шаклда, тезкор равишда тайёрлаб берилаётгани билан боғлиқ.

Корхонага, айниқса, кишлоқларда намунавий лойиҳа асосида турар-жой бинолари барпо этаётган қурувчилар томонидан берилаётган буюртмалар миқдори тобора ортиб бормоқда. Ўтган ойда шундай бу-

уюртмачилардан бири – тумандаги «Равнак» МЧЖга 117 млн. сўмлик том ёпиш ашёлари етказиб берилди. Ёрқин рангдаги бу профнастил черепицалар битказилаётган бинолар томига безайди. Айтиш лозимки, импорт ўрнини боса оладиган бу сингари томёпқичлар, шунингдек, қурилиш миҳлари, бетон таянчлар тайёрлашда

қўлланиладиган симлар маҳаллий шароитда юқори сифат билан ишлаб чиқарилмоқда.

Яқинда корхонада 14 900 АҚШ доллари қийматидаги замонавий ускуна ўрнатилгандан сўнг технологик жараёнлар янада такомиллашди. Ўз навбатида, меҳнат унумдорлиги ортиб, жорий йилнинг беш ойи мобайнида буюртмачилар билан 320 млн. сўмлик маҳсулот етказиб бериш юзасидан тузилган шартномалар тўлиқ уддаланди.

«Туркистон-пресс» НАО.

**2015 йил — Кексаларни
эъзозлаш йили**

Мусаввир меҳри ва эҳтироми

Ўзбекистон Бадий академияси Халқаро маданият қарвон саройида Кексаларни эъзозлаш йилига бағишланган бадий кўргазма очилди.

«Сенинг севгинг» деб номланган мазкур кўргазмада мусаввир Баҳодир Зокиров ижодидан намуналар томошабинлар эътиборига ҳавола этилган.

Ўзбекистон Бадий академияси раиси А.Нуриддинов ва бошқалар Президентимиз Ислон Каримов раҳнамолигида ижод аҳлини қўллаб-қувватлаш, уларнинг самарали фаолият кўрсатиши учун

Маликбоеваннинг ўғли Баҳодир Зокиров олий таълим даргоҳини тамомлаб, кино соҳасида меҳнат қилди. У ўттиздан ортиқ фильм учун қўшиқ ва мусикалар ҳам яратди. Бир қатор фильмларга режиссёрлик қилди.

Мўйқалам соҳибининг асарларида жонажон Ватанимизга, халқимизга, нуроний отахон ва онахонларга, шу табаррук заминга бўлган чек-

www.uzal.uz

барча зарур шароит ва имкониятларни яратиш масаласига катта эътибор қаратилаётганини таъкидлади.

«Кексаларни эъзозлаш йили» Давлат дастури доирасида навқирон авлодни миллий анъана ва қадриятларимизга ҳурмат руҳида тарбиялаш, нуронийларнинг бой ҳаёт тажрибасидан ёшларни ватанпарварлик, фидойилик, меҳнатсеварлик, ҳалоллик, инсоф-диёнат руҳида камол топтиришда кенг фойдаланилаётир.

Бугун тасвирий санъат соҳасида изланаётган мусаввирлар ижодида ҳам айти мавзулар янада теран очиб берилаётир. Халқимизнинг севимли санъаткорлари – Ўзбекистон халқ артистлари Ботир Зокиров ҳамда Эркли

www.uzal.uz

сиз меҳр-эҳтиром акс этган. Бу жиҳатлар кўргазмада намойиш этилаётган «Ворислик», «Уста», «Фалакнинг гардиши», «Чойхона», «Хордиқ», «Куз», «Орзу», «Созанда» каби етмишга яқин асарда ўз ифодасини топган.

ЎЗА.

БАНК АХБОРОТНОМАСИ

АХБОРОТ-ТАҲЛИЛИЙ ГАЗЕТА

ХАМКОРЛАРИМИЗ ВА МУАССИС

Ўзбекистон Республикаси
Марказий банки

«Norma» МЧЖ

«Moliya yangiliklari agentligi» МЧЖ

БОШ МУҲАРРИР

Акмал НАЗАРОВ

Нашр учун масъул

Анвар АСРОРОВ

ЧОП ЭТИШГА ТАЙЁРЛОВЧИ

Газета «Moliya yangiliklari
agentligi» МЧЖнинг
компьютер базасида
саҳифаланди

АХБОРОТ КЎМАГИ

ЎЗА, «Туркистон-пресс» НАО

ТАХРИРИЯТ МАНЗИЛИ:

100084, Тошкент ш.,

Ғ. Мавлонов кўчаси,

1а-уй, 3-қават.

e-mail: info@banknews.uz

www.banknews.uz

Реклама ва эълонлар учун
234-43-18

телефони орқали мурожаат қилинг.

Юридик шахслар учун нашр индекси – 102.

Жисмоний шахслар учун нашр индекси – 377.

Тахририятнинг фақат ёзма розилиги билан «Банк ахборотномаси»да эълон қилинган материалларни кўчириб босишга ижозат берилади.

Қўлёзмалар тақриз қилинмайди ва қайтарилмайди.

Газета Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлиги томонидан 2012 йил 10 январда 0065-тартиб рақами билан рўйхатга олинган.

Газета ҳафтанинг пайшанба куни чоп этилади.

Буюртма № 2306
Адади: 6070 нусха.
Нархи шартнома асосида.
Газета А3 ҳажмда, 3 шартли босма табоқда
чоп этилди.
Босишга рўхсат этилди: 12.08.2015 й., 09.00.